

فصل اول

کلیات

مقدمه

«**روان‌شناس تربیتی** در مدرسه تلاش می‌کند تا به دانش‌آموزان

درباره‌ی مسائل آموزشی که با آن مواجه می‌شوند، کمک نماید.

«**یک روان‌شناس در یک کارخانه یا سازمان** تلاش می‌کند به

مدیران و کارکنان مشاوره‌هایی بدهد تا بازده کاری آنان افزایش یابد.

«**یک روان‌شناس جنایی** که طرف مشورت دادگاه است، به قاضی،

وکیل و طرفین دعوی کمک می‌کند تا بهترین تصمیم را اتخاذ نمایند.

«**با توجه به این‌که روان‌شناسی بر جنبه‌های مختلف زندگی ما**

اثر می‌گذارد، شایسته است حتی کسانی که در پی کسب تخصص

در این رشته نیستند، آگاهی مختصری از واقعیت‌های بنیادی و

روش‌های پژوهش در این علم داشته باشند.

«**گذراندن درس روان‌شناسی به دانش‌آموزان کمک می‌کند که**

بفهمند چرا هر فردی به شیوه‌ی معینی می‌اندیشد و رفتار می‌کند

و از این طریق، بصیرتی نسبت به نگرش‌ها و رفتارهای خود و دیگران

پیدا خواهند کرد. علاوه بر این، چنین درسی آنان را آماده می‌کند تا

ادعاهایی را که به نام روان‌شناسی در جامعه مطرح می‌شود، ارزیابی

کرده و درستی و نادرستی آن‌ها را بهتر مورد بررسی و دقت قرار دهند.

«**روان‌شناسی که از سال ۱۸۷۹ میلادی به عنوان یک «علم تجربی»**

شناخته شده، کوشش کرده تا به این پرسش که «انسان چگونه رفتار

می‌کند؟» پاسخ دهد. روان‌شناسی، علمی است تجربی که می‌کوشد

با طرح مفاهیمی نسبتاً ساده و مستقیم که امکان بررسی آن‌ها با

روش تجربی امکان‌پذیر باشد، به این خواسته، جامعه‌ی عمل پیوشاند.

«**بررسی رفتار انسان با جهت‌گیری علمی کاری است دشوار**،

ولی روان‌شناسان سعی می‌کنند **با بررسی دقیق و با استفاده از**

آخرین روش‌های علمی تا اندازه‌ای به «توصیف و تبیین علمی

رفتار انسان» بپردازند؛ هرچند ممکن است در این راه با دشواری‌هایی

مواجه باشند.

«**این پرسش که «انسان چگونه رفتار می‌کند؟» پرسشی است که بشر**

از آغاز خلقت با آن روبه‌رو بوده و در آینده نیز با آن روبه‌رو خواهد بود.

برای یافتن پاسخ این پرسش، کوشش‌های بسیاری صورت گرفته و نیز

صورت خواهد گرفت. بهتر است بگوییم پایانی ندارد. روان‌شناسی در

پی یافتن جواب پاسخ‌هایی است که ذهن انسان‌ها را به خود مشغول

کرده است؛ پرسش‌هایی مانند: «**حواس ما جهان را چگونه ادراک**

می‌کند؟» «بین تفکر و رفتار چه رابطه‌ای است؟» «چه ارتباطی بین

حالات هیجانی و رفتار وجود دارد؟» «آیا کودکان رفتارهای والدین

خود را به ارث می‌برند؟» «چرا بعضی افراد به اختلالات روانی مبتلا

می‌شوند؟» و «آیا اختلالات روانی، درمان‌پذیر هستند؟» پاسخ به این

پرسش‌ها در حوزه‌ی علم روان‌شناسی قرار می‌گیرد.

«**بسیاری از روان‌شناسان، مشکلات مردم را تحلیل کرده و به**

آن‌ها کمک می‌کنند تا با مشکلاتشان به نحو مؤثری کنار

بیایند، ولی بسیاری دیگر از روان‌شناسان محقق هستند نه درمانگر.

«**روان‌شناس محقق که در زمینه‌ی شناختی آموزش دیده، با**

ساخت هزاران مرحله‌ی یک برنامه‌ی رایانه‌ای که در آن صداها جمله

وجود دارد، به رایانه مانند یک کودک، زبان‌آموزی را یاد می‌دهد.

«**روان‌شناس محقق که در زمینه‌ی روان‌شناسی فیزیولوژیک**

آموزش دیده است، به موشی هورمون خاصی را تزریق کرده تا

تأثیرات آن را در یادگیری و حافظه بفهمد.

«**یک روان‌شناس بالینی** افکار فرد مراجعه‌کننده‌ی افسرده‌اش را

کند و کاو کرده تا علت افسردگی او را بیابد. همچنین راه‌هایی را برای

درمان افسردگی او پیدا نماید.

پرسش‌های چهارگزینه‌ای

| آزمایشی سنجش ۹۲ و ۹۱ |

کدام علم تلاش می‌کند با ترتیب دادن آزمایش‌هایی به این پرسش پاسخ دهد که: «انسان چگونه رفتار می‌کند؟»

☐ ۱

(۴) مردم‌شناسی

(۳) زیست‌شناسی

(۲) روان‌شناسی

(۱) جامعه‌شناسی

| سراسری ۹۰ - آزمایشی سنجش ۸۹ |

کدام عبارت در خصوص رفتار انسان نادرست است؟

☐ ۲

(۱) از ابتدای پیدایش انسان بر روی زمین، این مسأله که «انسان چگونه رفتار می‌کند؟» وجود داشته است.

(۲) این سؤال که «انسان چگونه رفتار می‌کند؟» از بدو خلقت بشر وجود داشته است و در آینده هم وجود خواهد داشت.

(۳) کوشش‌های بسیاری برای یافتن پاسخ این سؤال که «انسان چگونه رفتار می‌کند؟» از گذشته‌های دور صورت پذیرفته و انتها نیز نخواهد داشت.

(۴) برای پاسخ به این پرسش که «انسان چگونه رفتار می‌کند؟» تلاش‌های بسیاری از گذشته تا به حال انجام یافته و در آینده نیز احتمالاً انجام می‌پذیرد.

| سراسری ۹۰ |

کدام بیان در خصوص فعالیت روان‌شناسان درست است؟

☐ ۳

(۱) روان‌شناسان نشان داده‌اند که بررسی و مطالعه‌ی رفتار انسان با روش علمی، کار دشواری نیست.

(۲) روان‌شناسان مشکلات مردم را تحلیل کرده و به آن‌ها کمک می‌کنند تا با مشکلاتشان به نحو مؤثری کنار بیایند.

(۳) روان‌شناسان تلاش می‌کنند با بررسی و مطالعه‌ی دقیق رفتار انسان، به توصیف و تبیین علمی کامل رفتار انسان بپردازند.

(۴) روان‌شناسان کوشش می‌کنند با کمک روش‌های علمی به بررسی دقیق رفتار انسان بپردازند تا بتوانند تا حدودی به توصیف و تبیین علمی رفتار نائل آیند.

| سراسری خارج ۹۰ |

کدام بیان در خصوص «افراد متخصص علم روان‌شناسی» نادرست است؟

- (۱) بسیاری از روان‌شناسان، محقق و بسیاری از آن‌ها درمانگر هستند.
- (۲) روان‌شناسان به دو دسته تقسیم می‌شوند که عبارت از درمانگر و محقق می‌باشد.
- (۳) برخی از مردم تصور می‌کنند وظیفه‌ی روان‌شناسان، تحلیل مشکلات مردم است.
- (۴) وظیفه‌ی بخشی از روان‌شناسان، تحلیل برخی از مشکلات مردم و کمک به حل آن‌هاست.

| سراسری خارج ۹۰ - آزمایشی سنجش ۹۴ و ۹۱ |

کدام عبارت در خصوص «علم روان‌شناسی» نادرست است؟

- (۱) روان‌شناسی که از سال ۱۷۸۹ میلادی به عنوان یک علم تجربی شناخته شد، کوشش کرده تا به این پرسش که «انسان چگونه رفتار می‌کند؟» پاسخ دهد.
- (۲) بررسی علمی رفتار انسان کاری دشوار است لیکن روان‌شناسان تلاش می‌کنند با به کارگیری روش‌های علمی، به مطالعه، توصیف و تبیین علمی رفتار بپردازند.
- (۳) روان‌شناسی، علمی است تجربی که می‌کوشد با طرح مفاهیمی که امکان بررسی آن‌ها با روش تجربی امکان‌پذیر باشد، به مطالعه و شناخت رفتار انسان بپردازد.
- (۴) روان‌شناسی سعی می‌کند با بررسی دقیق رفتار انسان و با جهت‌گیری علمی و با استفاده از آخرین روش‌های علمی، تا حد ممکن به توصیف و تبیین علمی رفتار انسان بپردازد.

گذراندن درس روان‌شناسی به دانش‌آموزان دبیرستانی کمک می‌کند که

- (۱) به بررسی دقیق و همه جانبه‌ی رفتار افراد بپردازند.
- (۲) با آگاهی از روش‌های پژوهشی بتوانند به صورت علمی رفتار نمایند.
- (۳) بفهمند چرا هر فرد به روش معینی می‌اندیشد و عمل می‌کند.
- (۴) بتوانند قانونمندی‌های رفتار انسان را درک نمایند.

کدام یک از موارد زیر از مزایای گذراندن درس روان‌شناسی برای دانش‌آموزان نمی‌باشد؟

- (۱) ارزیابی ادعاهایی که به نام روان‌شناسی در جامعه مطرح می‌شود
- (۲) فهمیدن دلیل تفاوت شیوه‌ی اندیشیدن و عمل کردن افراد مختلف
- (۳) ایجاد توانایی برای بررسی دقیق و همه جانبه از رفتار انسان
- (۴) ایجاد بصیرت در شخص نسبت به نگرش‌ها و رفتارهای خود و دیگران

| آزمایشی سنجش ۹۴ |

روان‌شناسی از چه سالی به عنوان یک علم تجربی شناخته شد و کوشش کرد تا به کدام پرسش پاسخ دهد؟

- (۱) ۱۸۷۹ - بین تفکر و رفتار انسان چه رابطه‌ای وجود دارد؟
- (۲) ۱۸۷۹ - انسان چگونه رفتار می‌کند؟
- (۳) ۱۷۸۹ - بین تفکر و رفتار انسان چه رابطه‌ای وجود دارد؟
- (۴) ۱۷۸۹ - انسان چگونه رفتار می‌کند؟

روان‌شناسی علمی

❏ روان‌شناسی علمی، مانند سایر علوم، شاخه‌ای از علم تجربی است و از قواعد و ضوابط این علم استفاده می‌کند.

❏ چگونه می‌توان با اطمینان نسبی گفت که توصیف‌های رفتاری زیر، علمی هستند؟

- ۱- افکار اشخاص را می‌توان از راه دور خواند.
- ۲- پسرها از دخترها پرخاشگرترند.
- ۳- افراد باهوش در زندگی موفق‌ترند.
- ۴- افراد عصبانی در خطر امراض قلبی عروقی قرار دارند.
- ۵- تکرار یک مطلب باعث یادگیری آن می‌شود.

برای رسیدن به جواب قطعی در نمونه‌های داده شده، باید در اولین قدم، آن‌ها را خوب توصیف نماییم. اگر با دقت به هر کدام از مثال‌های

ذکر شده توجه کنیم، آیا توصیف کامل و جامعی از رفتارهای مورد نظر ارائه داده‌ایم؟ در جمله‌ی اول، منظور ما از افکار چیست؟ منظور از اشخاص چه کسانی هستند؟ منظور از راه دور، چه اندازه از فاصله است؟ بنابراین، ما توصیفی علمی (و روشن) از پدیده‌ی روان‌شناختی ارائه نداده‌ایم. در جمله‌ی دوم نیز مفهوم پرخاشگری مبهم می‌باشد؛ مثلاً مشخص نیست چه نوع پرخاشگری مورد نظر است. آیا شامل تمامی پرخاشگری‌ها یا نوع خاصی از پرخاشگری است؟ به عنوان نمونه آیا منظور، پرخاشگری بدنی است یا پرخاشگری کلامی را نیز شامل می‌شود؟ و اصولاً رفتار پرخاشگری شامل چه نوع رفتارهایی است؟ در جمله‌ی سوم، ما هوش را مشخص نکرده‌ایم، به چه رفتاری هوش گفته می‌شود یا موفقیت، چه نوع رفتاری است؟ در جمله‌های چهارم و پنجم نیز وضع به همین ترتیب است.

« اگر پیش‌بینی دارای درجه‌ی بالایی از اعتبار باشد، روان‌شناس می‌تواند رابطه‌ی بین علت و معلول را مورد توجه قرار دهد. برای مثال اگر در بررسی به این نتیجه رسیده باشیم که تماشای برنامه‌های خشن تلویزیونی با رفتارهای پرخاشگری کودکان هم‌سویی دارد، باید با تحقیق، ارزیابی و تحلیل بیشتر موضوع، به علت بروز چنین رفتاری دست پیدا کنیم؛ شاید علت بروز چنین رفتاری به‌خاطر تقلید کودکان از آن برنامه‌ها باشد یا ممکن است در تحلیل دیگر، آن مسأله را ناشی از این بدانیم که کودکان پرخاشگر تمایل به دیدن چنین برنامه‌های تلویزیونی دارند. برای این‌که مشخص شود که کدام‌یک از این دو تبیین، صحیح‌تر است، نیازمند به جمع‌آوری اطلاعات بیشتر می‌باشیم که مشخص شود کدام‌یک از دو تبیین، بیشتر مورد حمایت قرار می‌گیرد. پیش‌بینی دقیق و از طریق آن فهم صحیح از پدیده‌ی مورد نظر، روان‌شناس را در حالتی قرار می‌دهد که می‌تواند پدیده‌ی مورد نظر را **تغییر** دهد؛ برای مثال، اگر نشان دهیم که رفتار پرخاشگرانه در نتیجه‌ی تقلید می‌باشد، می‌توان از طریق ارائه‌ی نوع مناسب برنامه‌های تلویزیونی آن را تغییر داد.

« اولین هدف در روان‌شناسی علمی، **توصیفی آزمون‌پذیر و تجربی از پدیده‌های روان‌شناختی** است به گونه‌ای که بررسی علمی آن‌ها امکان‌پذیر باشد؛ البته این نوع توصیف از پدیده‌ها با توصیفی که انسان‌های عادی از پدیده‌ها دارند، متفاوت است و آن «به کارگیری روش علمی در توصیف پدیده‌ها» است. « روان‌شناسان در توصیف رفتار، بعضی مواقع ممکن است تحت تأثیر ارزش‌ها و پیش‌داوری‌های شخصی خود قرار بگیرند ولی **آنان تلاش می‌کنند تا حد ممکن از این کار خودداری کنند**. « هدف دیگر فعالیت علمی، **پیش‌بینی پدیده‌ی مورد نظر** است. این هدف، زمانی تحقق می‌یابد که توصیفی تجربی از پدیده‌ی مورد نظر انجام شده باشد. اگر روان‌شناسان بتوانند پیش‌بینی‌های دقیقی داشته باشند، جایگاه و اعتبار علمی افزایش خواهد یافت. برای مثال، روان‌شناسان ممکن است به طور منظم مشاهده کنند کودکانی که از تماشای برنامه‌های خشن تلویزیونی لذت می‌برند، به ابراز خشونت در رفتار خود تمایل نشان می‌دهند؛ بنابراین، روان‌شناسان می‌توانند پیش‌بینی کنند که در آینده نیز این چنین خواهد شد؛ یعنی تماشای برنامه‌های خشن تلویزیونی باعث گسترش رفتار پرخاشگرانه در کودکان خواهد شد؛ البته تحقیقات بعدی ممکن است این پیش‌بینی را زیر سؤال ببرد.

پرسش‌های چهارگزینه‌ای

سراسری ۹۰

۹ علم روان‌شناسی تقریباً چند سال است که به عنوان یک علم تجربی شناخته شده است؟

- (۱) حدود ۱۲۰ سال
- (۲) بیش از ۱۳۰ سال
- (۳) کمی کمتر از ۱۳۰ سال
- (۴) کمی بیشتر از ۱۴۰ سال

سراسری ۹۰

۱۰ یکی از اهداف فعالیت علمی، پیش‌بینی پدیده‌ی روان‌شناختی مورد نظر است. این هدف در صورتی برآورده خواهد شد که:

- (۱) رابطه‌ی علت و معلولی مورد توجه باشد.
- (۲) جایگاه و اعتبار علمی پیش‌بینی بالا باشد.
- (۳) توصیف تجربی از پدیده‌ی مورد مطالعه انجام شده باشد.
- (۴) تبیین پدیده‌ی روان‌شناختی مورد نظر انجام گرفته باشد.

سراسری خارج ۹۰ - آزمایشی سنجش ۸۹

۱۱ نخستین هدف در روان‌شناسی علمی پدیده‌ی روان‌شناختی مورد نظر است.

- (۱) بررسی امکان مطالعه‌ی علمی
- (۲) انتخاب موضوع برای توصیف علمی
- (۳) یک توصیف تجربی و آزمون‌پذیر از
- (۴) دور ساختن پیش‌داوری‌های شخصی در توصیف

سراسری خارج ۹۰

۱۲ کدام مطلب، یک بیان نادرست است؟

- (۱) روان‌شناسی علمی، حوزه‌ای از علوم تجربی است و از قوانین و اصول این علم بهره می‌گیرد.
- (۲) با اطمینان نسبی می‌توان گفت که عبارت «افراد تحصیل کرده در زندگی شاداب‌ترند»، یک توصیف رفتاری علمی است.
- (۳) عبارت «افراد عصبانی در معرض خطر امراض قلبی عروقی قرار دارند»، یک توصیف رفتاری ناقص و غیرکامل از مفهوم عصبانیت است.
- (۴) یک توصیف رفتاری، باید علمی باشد و برای این‌که علمی باشد، باید توصیفی آزمون‌پذیر و تجربی از پدیده‌ی روان‌شناختی مورد نظر ارائه دهد.

سراسری ۹۱

۱۳ برای پاسخ به این سؤال که «آیا افراد عصبی در معرض بیماری‌های قلبی و عروقی قرار دارند؟» اولین قدم چیست؟

- (۱) خودداری از پیش‌داوری
- (۲) بررسی تکرارپذیری پدیده‌ی مورد نظر
- (۳) توصیف کامل از مفهوم افراد عصبی
- (۴) تعریف عملیاتی از بیماری‌های قلبی و عروقی

سراسری ۹۱

۱۴ روان‌شناس در کدام موقعیت می‌تواند رابطه‌ی علت و معلولی بین پدیده‌ها را مورد توجه قرار دهد؟

- (۱) پدیده‌ی مورد نظر آزمون‌پذیر باشد.
- (۲) پیش‌بینی دارای حد بالایی از اعتبار باشد.
- (۳) تجربه‌پذیری در حداکثر آن مورد توجه قرار گیرد.
- (۴) تعریف عملیاتی کامل و جامعی از پدیده‌ی مورد نظر ارائه شده باشد.

۱۵

چنانچه پیش‌بینی پدیده‌ی مورد نظر دارای درجه‌ی بالایی از اعتبار باشد، روان‌شناس کدام گزینه را می‌تواند مورد توجه قرار دهد؟ | سراسری ۹۲

۱) رابطه‌ی بین علت و معلول ۲) رابطه‌ی همبستگی ۳) استقراء ۴) قیاس

۱۶

اولین هدف روان‌شناسی علمی کدام است؟ | سراسری خارج ۹۳ - آزمایشی سنجش ۹۳

۱) تبیین روابط و عملکرد اجتماعی افراد ۲) تغییر ارزش‌ها و پیش‌داوری‌های افراد
۳) توصیف رابطه‌ی علت و معلول بین پدیده‌ها ۴) توصیف آزمون‌پذیر و تجربی از پدیده‌های روان‌شناختی

۱۷

کدام مورد نادرست است؟

۱) تلاش برای یافتن پاسخ سؤال «انسان چگونه رفتار می‌کند؟» پایانی ندارد.
۲) با مطالعه‌ی روان‌شناسی می‌توان بصیرتی نسبت به رفتارهای خود و دیگران پیدا کرد.
۳) روان‌شناسان در توصیف پدیده‌های روان‌شناختی از ارزش‌ها و پیش‌داوری‌های شخصی خود و دیگران کمک می‌گیرند.
۴) بسیاری از روان‌شناسان به مردم در حل مشکلاتشان کمک می‌کنند ولی بسیاری دیگر محقق هستند نه درمانگر.

۱۸

برای پاسخ به این پرسش که «آیا پسرها از دخترها پرخاشگرترند؟» اولین قدم چیست؟

۱) پیش‌بینی پدیده‌ی پرخاشگری ۲) توصیفی آزمون‌پذیر و تجربی از پدیده‌ی پرخاشگری
۳) تعریف عملیاتی از پرخاشگری ۴) خودداری از پیش‌داوری

۱۹

کدام موقعیت، روان‌شناس را در حالتی قرار می‌دهد که می‌تواند پدیده‌ی مورد نظر را تغییر دهد؟

۱) پیش‌بینی دارای حد بالایی از اعتبار باشد.
۲) تجربه‌پذیری در حداکثر آن مورد توجه قرار گیرد.
۳) تعریف عملیاتی کامل و جامعی از پدیده‌ی مورد نظر ارائه شده باشد.
۴) پیش‌بینی دقیق و از طریق آن فهم صحیح از پدیده‌ی مورد نظر وجود داشته باشد.

۲۰

اولین هدف در روان‌شناسی علمی چیست و در این هدف، تفاوت توصیف از پدیده‌ها با توصیفی که انسان‌های عادی از پدیده‌ها دارند، کدام است؟ | آزمایشی سنجش ۹۳ و ۹۱

۱) توصیف تجربی از پدیده‌های روان‌شناختی - به‌کارگیری روش علمی
۲) پیش‌بینی پدیده‌ی مورد نظر و توصیفی آزمون‌پذیر از آن - پیش‌بینی دقیق پدیده‌ها
۳) توصیف تجربی از پدیده‌های روان‌شناختی - پیش‌بینی دقیق پدیده‌ها
۴) پیش‌بینی پدیده‌ی مورد نظر و توصیفی آزمون‌پذیر از آن - به‌کارگیری روش علمی

۲۱

پیش‌بینی‌های دقیق روان‌شناسی از پدیده‌ها منجر به چه خواهد شد و فهم صحیح از پدیده‌ی مورد نظر از راه پیش‌بینی دقیق آن، روان‌شناس را در چه حالتی قرار خواهد داد؟

۱) مورد توجه قرار دادن رابطه‌ی علت و معلولی بین پدیده‌ها - توانایی تغییر پدیده‌ی مورد نظر
۲) افزایش جایگاه و اعتبار علمی - توانایی تثبیت پدیده‌ی مورد نظر
۳) مورد توجه قرار دادن رابطه‌ی علت و معلولی بین پدیده‌ها - توانایی تثبیت پدیده‌ی مورد نظر
۴) افزایش جایگاه و اعتبار علمی - توانایی تغییر پدیده‌ی مورد نظر

روش علمی یا روش تحقیق علمی

روش علمی یا روش تحقیق علمی، فرآیند جست‌وجوی منظم برای مشخص کردن یک موقعیت نامعین است. در این روش، جمع‌آوری داده‌ها باید تجربی بوده و نظریه‌ها در این فرآیند به طور منظم مورد بررسی قرار گرفته و هرگاه لازم باشد، تغییر یابند. سه ویژگی وجود دارد که می‌توان آزمون‌پذیری یا تجربه‌پذیری را در حداکثر آن، مورد توجه قرار داد. این سه ویژگی عبارت‌اند از: ۱- کنترل: محقق برای آن‌که تأثیر یک متغیر بر متغیر دیگر را بررسی کند، باید سایر متغیرهای تأثیرگذار را شناسایی و تأثیر آن را به حداقل برساند. به این فرآیند «کنترل» گویند؛ مثلاً وقتی محقق

می‌خواهد تأثیر خواب را بر توانایی رانندگی بررسی کند، باید سایر متغیرهای تأثیرگذار از جمله میزان مهارت در رانندگی، تجارب گذشته و ... را کنترل کند.

۲- تعریف عملیاتی: دانشمندان باید از واژه‌های مورد نظر خود، تعریف دقیقی ارائه دهند، به‌طوری‌که بتوانند آن‌ها را اندازه‌گیری کنند و یا به‌صورت کمی نشان دهند؛ به طور مثال، روان‌شناسان باید تعریف عملیاتی دقیقی از واژه‌هایی همچون پرخاشگری، اضطراب یا هوش ارائه دهند، به‌طوری‌که تا آن‌جا که ممکن است میزان ابهام این واژه‌ها را به حداقل رسانیده تا از این طریق بتوان به جنبه‌ی آزمون‌پذیر بودن، جامه‌ی عمل پوشانید.

یکسانی در آزمایش‌های مکرر رسید. اگر در زمینه‌های گوناگون به نتایج مشابهی با آزمودنی‌های متفاوت برسیم، می‌توان اطمینان حاصل کرد که نظریه‌ی ارائه شده دقیق بوده و همچنان می‌توان به آن پایبند بود.

۳- **تکرارپذیری:** یکی از راه‌هایی که می‌تواند به تجربه‌پذیر بودن یافته‌ها کمک کند این است که مشخص شود آیا یافته‌ها تکرارپذیرند یا نه؟ تحقیقات علمی به‌گونه‌ای سازماندهی می‌شوند که بتوان به نتایج

پرسش‌های چهارگزینه‌ای

سراسری خارج ۹۰

کدام یک از تعاریف زیر، عملیاتی است؟

۲۲

- (۱) ادراک یعنی تعبیر و تفسیر احساس حسی
- (۲) اضطراب یعنی نگرانی، استرس و دلشوره
- (۳) افسردگی یعنی احساس غم، اندوه و نگرانی
- (۴) افسردگی یعنی نمره‌ی به دست آمده در آزمون افسردگی

آزمایشی سنجش ۹۲

بر اساس کدام ویژگی آزمون‌پذیری، دانشمندان باید میزان ابهام از واژه‌های مورد نظر خود را به حداقل برسانند؟

۲۳

- (۱) تعریف عملیاتی
- (۲) کنترل
- (۳) تکرارپذیری
- (۴) تبیین

محقق‌ی برای بررسی تأثیر کاهش زمان کلاس بر روی یادگیری دانش‌آموزان تلاش می‌کند همه متغیرها را شناسایی کرده، تأثیر آن‌ها را به حداقل برساند و فقط زمان کلاس‌ها را کم تر نماید. این محقق کدام یک از ویژگی‌های آزمون‌پذیری را در این بخش از تحقیق مد نظر قرار داده است؟

۲۴

سراسری خارج ۹۱ - آزمایشی سنجش ۹۳ و ۹۱

- (۱) کنترل
- (۲) تکرارپذیری
- (۳) تعریف عملیاتی
- (۴) عدم سوگیری در تحقیق

سراسری خارج ۹۱

کدام یک از تعاریف می‌تواند تعریف عملیاتی از پیشرفت تحصیلی باشد؟

۲۵

- (۱) نظر معلم درباره‌ی پیشرفت تحصیلی دانش‌آموز
- (۲) معدل دانش‌آموز در پایان سال تحصیلی
- (۳) میزان یادگیری دانش‌آموز از کتاب‌های درسی
- (۴) رتبه‌ی دانش‌آموز در میان سایر دانش‌آموزان

سراسری ۹۳ - آزمایشی سنجش ۹۲ و ۹۰

سه معیار اساسی برای آزمون‌پذیری پدیده‌های روان‌شناختی کدامند؟

۲۶

- (۱) توصیف، پیش‌بینی و تبیین
- (۲) کنترل، توصیف و پیش‌بینی
- (۳) کنترل، تعریف عملیاتی و تکرارپذیری
- (۴) تعریف عملیاتی، تکرارپذیری و تبیین

سراسری ۹۳ - آزمایشی سنجش ۹۱

کدام عبارت «تعریف عملیاتی هوش» است؟

۲۷

- (۱) ظرفیت فرد برای کسب اطلاعات و یادگیری است.
- (۲) قدرت یادگیری و توانایی تجزیه و تحلیل فرایندهای شناختی است.
- (۳) توانایی فرد است که حدود ۸۰ درصد آن تحت تأثیر وراثت است.
- (۴) متغیری است که توسط آزمون «ریون» اندازه‌گیری می‌شود.

سراسری خارج ۹۳

منظور از «تعریف عملیاتی» چیست؟

۲۸

- (۱) روشن کردن مراحل عملی پژوهش
- (۲) به کار بردن واژه‌های قابل فهم برای همه
- (۳) استفاده از مفاهیم دقیق و قابل اندازه‌گیری
- (۴) موفقیت پژوهشگر در انجام فعالیت‌های مورد نیاز در پژوهش

در روش تحقیق علمی، جمع‌آوری داده‌ها باید بوده و در این فرآیند به‌طور منظم مورد بررسی قرار گرفته و هر جا که لازم باشد، تغییر یابند.

۲۹

آزمایشی سنجش ۹۳

- (۱) تجربی - موقعیت‌ها
- (۲) تجربی - نظریه‌ها
- (۳) عملیاتی - نظریه‌ها
- (۴) عملیاتی - موقعیت‌ها

آزمایشی سنجش ۹۳

«روش تحقیق علمی» چیست و کدام مورد از ویژگی‌های آن می‌باشد؟

۳۰

- (۱) فرآیند جست‌وجوی منظم برای مشخص کردن یک موقعیت نامعین - نظریه‌ها در تمام مراحل تغییر می‌یابند.
- (۲) یک نظام کلی برای تبیین پدیده‌ی مورد نظر - آزمون‌پذیر و تجربه‌پذیر است.
- (۳) فرآیند جست‌وجوی منظم برای مشخص کردن یک موقعیت نامعین - جمع‌آوری داده‌ها تجربی است.
- (۴) یک نظام کلی برای تبیین پدیده‌ی مورد نظر - نظریه‌ها به‌طور پراکنده مورد بررسی قرار می‌گیرند.

آزمایشی سنجش ۹۳

روش تحقیق علمی چیست و کدام مورد از ویژگی‌های آن نمی‌باشد؟

۳۱

- (۱) فرآیند جست‌وجوی منظم برای مشخص کردن یک موقعیت نامعین - نظریه‌ها به‌طور منظم مورد بررسی قرار می‌گیرند.
- (۲) یک نظام کلی برای تبیین پدیده‌ی مورد نظر - جمع‌آوری داده‌ها باید تجربی باشد.
- (۳) فرآیند جست‌وجوی منظم برای مشخص کردن یک موقعیت نامعین - آزمون‌پذیری پدیده‌ها چندان مورد توجه قرار نمی‌گیرد.
- (۴) یک نظام کلی برای تبیین پدیده‌ی مورد نظر - هر جا که لازم باشد نظریه‌ها تغییر می‌یابند.

آزمایشی سنجش ۹۰

(۱) کنترل، قیاس و تکرارپذیری - کنترل

(۳) قیاس، کنترل و استقراء - کنترل

33

| آزمایشی سنجش ۹۲ و ۹۱ |

(۲) پیش‌بینی دقیق و از طریق آن فهم صحیح از پدیده‌ی مورد نظر - کنترل

(۳) فرآیند جست و جوی منظم برای مشخص کردن یک موقعیت نامعین - کنترل

(۴) بیش بینی، دقیق، و از طریق آن فهم صحیح از بدیدهی مورد نظر - تعریف عملیات،

نظریہ چیست؟

«نظریه‌ی علمی» (تئوری)، بویژه در روان‌شناسی، یک نظام کلی

برای تبیین پدیده‌ی مورد نظر است.

یک نظریه‌ی علمی از طریق دو فرآیند مکمل **استقراء** و **قیاس**

انجام می‌شود اما اولین قدم در ایجاد دانش، **استقراء** است که

از طرف «جمع‌آوری داده‌های منظم با روش تحریک» امکان‌پذیر

م. شود. به طو، مثال، با، ب، س، فتا، رخاشگانه د، کودکان، به

مشاوره های دقیق و جامع آمار اطلاعات از دفتر که مکان در موقعیت های

خلاف این، در این پژوهش، از یک نمونه آماری کوچک استفاده شده است.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سندھ سندھ کی میونسپلٹی و ب۔ ویرہ سندھ کی میونسپلٹی

پرسشنامه می باشد. پس از این مرحله، اگر شرایط انجام آزمایش

فراهم بآسد، ار این طریق به بررسی دقیق تر اطلاعات به دست آمده

پردازنده می‌شود. اگر تمامی این مراحل با دقت انجام شود، به کم

استفراء درمی‌یابیم که پرخاشگری کودکان، ناشی از تماشای فیلم‌های

پرخاشگرانه است. از این طریق می‌توانیم نظریه یا تئوری خود را که

همانا «نظریه‌ی مشاهده‌ای رفتار پرخاشگرانه» است، مطرح نماییم.

◀ در روش **قیاس**، دانشمند پس از مشاهدات اولیه، یک حدس

اولیه‌ی قابل بررسی تجربی درباره‌ی پدیده‌ی مورد نظر ارائه می‌دهد.

چنین حدس‌های اولیه را **فرضیه** می‌نامند؛ به طور مثال، در صورت

مشاهده‌ی دقیق رفتار کودکان، روان‌شناس ممکن است حدس اولیه‌ای

در خصوص رفتار پرخاشگرانه‌ی کودکان مبنی بر این‌که احتمالاً رفتار

پرخاشگرانه‌ی کودکان ناشی از تماشای خشونت باشد یا ممکن است

این رفتار از طریق تماشای برنامه‌های تلویزیونی دارای خشونت به

وجود آمده باشد، مطرح سازد. در این حافرضه‌ی او به این صورت

م. باشد: تماشا، خشونت منح به فتا، پرخاشگرانه د، کودکا:

م. شود. پس از ارائه، فضا، زمان، شناس باید از طبقه جمع آوری

اطلاعات و آمار: همیشه به روز، داده‌های تأییدکننده، فضایی، خود

را ارائه دهد. پس از این که به اندازه‌ی کافی شواهد تجربی برای تأیید فرضیه‌ی خود جمع‌آوری کرد، او در مرحله‌ی تأیید یا عدم تأیید نظریه یا تئوری خود می‌باشد. در صورت عدم تأیید نظریه، روان‌شناس باید در نظریه‌ی خود تجدیدنظر کند و یا این که نظریه‌ی جدیدی را ارائه دهد.

❏ در ارائه‌ی یک نظریه از دو فرآیند مکمل یک‌دیگر، یعنی **استقراء و قیاس** استفاده می‌شود که این فرآیند در تصویر زیر ارائه شده است.

❏ روان‌شناسی علمی ویژگی‌های مورد نظر روش تجربی را دارد ولی روان‌شناسی برای رسیدن به این امر، یعنی تجربی بودن، چالش‌های زیادی را پیش روی داشته و خواهد داشت. یکی از چالش‌های مهم روان‌شناسی، موضوع مورد مطالعه‌ی آن، انسان است. انسان با سایر پدیده‌های مورد مطالعه که در علم مورد توجه قرار می‌گیرد، تفاوت دارد **اول به دلیل پیچیدگی، دوم به علت رعایت بسیاری ملاحظات انسانی و اخلاقی**. لذا انسان به سادگی سایر پدیده‌ها نمی‌تواند مورد مطالعه‌ی علمی با روش‌های دقیق، منظم و کنترل‌شده قرار گیرد. این امر باعث شده است که یافته‌های روان‌شناسی به دقت و قدرت سایر یافته‌های علمی در حوزه‌های دیگر همچون فیزیک، شیمی و ... نباشد ولی باید گفت روان‌شناسان در شرایط فعلی تنها از این روش است که می‌توانند مرز بین روان‌شناسی علمی را از روان‌شناسی غیرعلمی مشخص سازند.

پرسش‌های چهارگزینه‌ای

۳۴ برای بررسی درستی یا نادرستی یک فرضیه چه کار باید کرد؟

- (۱) جمع آوری اطلاعات
- (۲) روشن‌تر بیان کردن سؤال تحقیق
- (۳) طی مراحل مختلف تحقیق
- (۴) جمع‌بندی کامل نتایج

| سراسری ۸۱ |

۳۵ نتیجه‌ی یک تحقیق، به چه صورت اعلام می‌شود؟

- (۱) پاسخ مثبت به سؤال تحقیق
- (۲) تأیید یا رد فرضیه
- (۳) مجموعه‌ی محاسبات آماری
- (۴) مجموعه‌ای از نظرات شخصی

| سراسری ۸۸ |

۳۶ کدام عبارت، به صورت فرضیه است؟

- (۱) به هنگام ازدواج باید هوش فرد مقابل را در نظر گرفت.
- (۲) هوش فرزندان اول خانواده‌ها از هوش فرزندان دوم بالاتر است.
- (۳) آیا بین هوش فرزندان اول و دوم خانواده تفاوت وجود دارد؟
- (۴) چرا هوش جنبه‌ی ارثی دارد و نباید کودکان کم‌هوش را سرزنش کرد؟

| سراسری ۸۹ |

۳۷ کدام عبارت به صورت فرضیه است؟

- (۱) چه رابطهای بین یادگیری و جنسیت وجود دارد؟
- (۲) آیا میانگین وزن دختران نسبت به پسران کمتر است؟
- (۳) بین دختران و پسران در خصوص یادگیری تفاوت وجود دارد.
- (۴) به چه دلیل دختران در آزمون کلامی نمرات بهتری از پسران کسب می‌کنند؟

| سراسری خارج ۸۹ |

۳۸ کدام عبارت به صورت «فرضیه» است؟

- (۱) چرا تعداد داوطلبان رشته‌ی روان‌شناسی در دانشگاه‌ها، هر سال بیشتر از سال قبل می‌شوند؟
- (۲) به چه دلیل همه‌ی دانش‌آموزان، صرف نظر از نوع رشته‌ی تحصیلی، رشته‌ی روان‌شناسی را دوست دارند؟
- (۳) دانش‌آموزان رشته‌ی علوم ریاضی بهتر از دانش‌آموزان رشته‌ی علوم انسانی به سؤالات روان‌شناسی پاسخ صحیح می‌دهند.
- (۴) آیا دانش‌آموزان رشته‌ی علوم انسانی بهتر از دانش‌آموزان سایر رشته‌ها به سؤالات روان‌شناسی پاسخ صحیح می‌دهند؟

| سراسری ۹۰ |

۳۹ کدامیک از بیان‌های زیر، یک فرضیه‌ی تحقیقی است؟

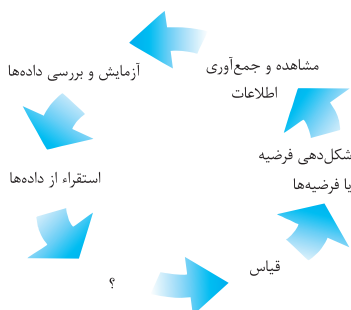
- (۱) چرا احترام به پدر و مادر باعث کاهش اضطراب و استرس دانش‌آموزان سنین ۶ تا ۱۸ ساله می‌شود؟
- (۲) چطور می‌توان اثر منفی صداهای پیرامونی مکان مطالعه را بر روی عملکرد یادگیری و یادآوری کاهش داد؟
- (۳) مشاهده‌ی برنامه‌های ماهواره‌های خارجی موجب افزایش دروغگویی فرزندان پسر و دختر خانواده‌های شهر تهران می‌شود.
- (۴) آیا میان تحصیلات پدر و تحصیلات مادر در خانواده‌های اجاره‌نشین استان گیلان با پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان مقطع ابتدایی آنان رابطه وجود دارد؟

۴۰ مطابق تصویر روبه‌رو، در ارائه‌ی یک نظریه از دو فرآیند مکمل یکدیگر، یعنی استقراء

و قیاس استفاده می‌شود. در این تصویر، به جای علامت سؤال، کدام موضوع قرار می‌گیرد؟

| سراسری خارج ۹۰ - آزمایشی سنجش ۸۹ |

(۱) ساخت نظریه یا تغییر آن

(۲) تعریف متغیر مستقل و متغیر وابسته

(۳) پیش‌بینی پدیده‌ی روان‌شناختی

(۴) توصیف رفتاری پدیده‌ی روان‌شناختی

| آزمایشی سنجش ۹۴ |

۴۱ در کدام روش، دانشمند پس از مشاهدات اولیه، یک فرضیه درباره‌ی پدیده‌ی مورد نظر ارائه می‌دهد؟

- (۱) استقراء
- (۲) قیاس
- (۳) غیرعلمی
- (۴) فرضیه‌سازی

| آزمایشی سنجش ۹۰ |

۴۲ در کدام روش، دانشمند پس از مشاهدات اولیه، یک حدس اولیه‌ی قابل بررسی تجربی درباره‌ی پدیده‌ی مورد نظر ارائه می‌دهد؟

- (۱) ارائه‌ی یک نظریه‌ی علمی از طریق استقراء
- (۲) ارائه‌ی یک نظریه‌ی علمی از طریق مشاهده‌ی عینی
- (۳) ارائه‌ی یک نظریه‌ی علمی از طریق قیاس
- (۴) ارائه‌ی یک نظریه‌ی علمی از طریق آزمون پذیری

۴۳

چه عاملی موجب شده که یافته‌های روان‌شناسی به قدرت و دقت سایر یافته‌های علمی در علوم دیگر مانند فیزیک، شیمی و ... نباشد؟

- (۱) به دلیل نیاز روان‌شناسی به سایر معارف بشری همچون معرفت‌های دینی و فلسفی و اجتماعی.
- (۲) به علت ابهام واژه‌های مورد نظر در تحقیقات روان‌شناسی.
- (۳) به دلیل پیچیدگی رفتار و رعایت بسیاری ملاحظات انسانی و اخلاقی.
- (۴) به علت مداخله‌ی متغیرهای تأثیرگذار در تحقیقات روان‌شناسی و پیچیدگی رفتار انسان.

۴۴

اولین قدم در ایجاد دانش، است که از طریق امکان‌پذیر می‌شود.

آزمایشی سنجش ۹۳ و ۹۱ و ۸۹

- (۱) استقراء - پیش‌بینی دقیق پدیده‌ی مورد نظر
- (۲) قیاس - پیش‌بینی دقیق پدیده‌ی مورد نظر
- (۳) قیاس - جمع‌آوری داده‌های منظم با روش تجربی
- (۴) استقراء - جمع‌آوری داده‌های منظم با روش تجربی

۴۵

در ارائه‌ی یک تئوری از کدام فرآیندهای مکمل استفاده می‌شود؟

آزمایشی سنجش ۹۲ و ۹۰

- (۱) استقراء و رویکرد
- (۲) قیاس و استقراء
- (۳) استقراء و فرضیه
- (۴) قیاس و فرضیه

۴۶

در فرآیند استقراء - قیاس برای تکوین یک نظریه‌ی علمی، مرحله‌ی قبل و بعد از «قیاس» به ترتیب کدام است؟

آزمایشی سنجش ۹۲ و ۸۹

- (۱) ساخت نظریه یا تغییر آن - شکل‌دهی فرضیه یا فرضیه‌ها
- (۲) مشاهده و جمع‌آوری اطلاعات - آزمایش و بررسی داده‌ها
- (۳) ساخت نظریه یا تغییر آن - آزمایش و بررسی داده‌ها
- (۴) مشاهده و جمع‌آوری اطلاعات - شکل‌دهی فرضیه یا فرضیه‌ها

۴۷

توضیح کدام گزینه نادرست بیان شده است؟

- (۱) تئوری ← یک نظام کلی برای تبیین پدیده‌ی مورد نظر
- (۲) فرضیه ← حدس اولیه‌ی قابل بررسی تجربی درباره‌ی پدیده‌ی مورد نظر
- (۳) قیاس ← اولین قدم در ایجاد دانش
- (۴) روش تحقیق علمی ← فرآیند جست‌وجوی منظم برای مشخص کردن یک موقعیت نامعین

۴۸

در کدام گزینه، توصیف درستی بیان نشده است؟

آزمایشی سنجش ۹۳

- (۱) تعریف عملیاتی ← میزان ابهام واژه‌ها را به حداقل رسانیده تا از این طریق بتوان به جنبه‌ی آزمون‌پذیر بودن، جامه‌ی عمل پوشاند.
- (۲) کنترل ← محقق برای آن‌که تأثیر یک متغیر را بر متغیر دیگر بررسی کند، باید سایر متغیرهای تأثیرگذار را شناسایی و تأثیر آن‌ها را به حداقل برساند.
- (۳) تئوری ← یک حدس اولیه‌ی قابل بررسی تجربی درباره‌ی پدیده‌ی مورد نظر ارائه می‌دهد.
- (۴) استقراء ← اولین قدم در ایجاد دانش است که از طریق جمع‌آوری داده‌های منظم و با روش تجربی امکان‌پذیر می‌شود.

۴۹

در فرآیند استقراء - قیاس مراحل بعد از «استقراء از داده‌ها» به ترتیب کدام‌اند؟

آزمایشی سنجش ۸۹

- (۱) آزمایش و بررسی داده‌ها - قیاس
- (۲) ساخت نظریه یا تغییر آن - قیاس
- (۳) آزمایش و بررسی داده‌ها - ساخت نظریه یا تغییر آن
- (۴) قیاس - ساخت نظریه یا تغییر آن

۵۰

«رسیدن به نتایج مشابه با آزمون‌های متفاوت در زمینه‌های گوناگون» مربوط به کدام یک از ویژگی‌هایی است که می‌توان آزمون‌پذیری را

در حداکثر آن مورد توجه قرار داد و اولین قدم در ایجاد دانش کدام است؟

آزمایشی سنجش ۹۳ و ۹۱

- (۱) تعریف عملیاتی - استقراء
- (۲) تکرارپذیری - قیاس
- (۳) تکرارپذیری - استقراء
- (۴) تعریف عملیاتی - قیاس

۵۱

زمانی که دانشمند برای بررسی رفتار پرخاشگرانه در کودکان از همان ابتدا به ارائه‌ی یک نظریه‌ی علمی می‌پردازد، این نظریه‌ی علمی از طریق کدام فرآیند انجام می‌شود و در این روش، به حدس اولیه‌ی دانشمند پس از مشاهدات اولیه درباره‌ی پدیده‌ی مورد نظر چه گفته می‌شود؟

آزمایشی سنجش ۹۴ و ۹۰

- (۱) استقراء - فرضیه
- (۲) قیاس - فرضیه
- (۳) استقراء - نظریه
- (۴) قیاس - نظریه

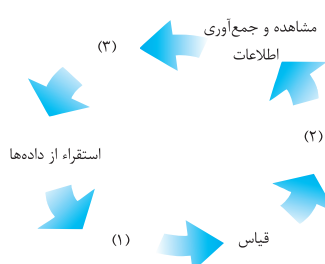
۵۲

شکل روبه‌رو فرآیند استقراء - قیاس را نشان می‌دهد؛ به ترتیب شماره‌های (۱)، (۲) و (۳) بیانگر

آزمایشی سنجش ۸۹

کدام موارد می‌باشند؟

- (۱) آزمایش داده‌ها - ساخت نظریه - شکل‌دهی فرضیه‌ها
- (۲) شکل‌دهی فرضیه‌ها - تغییر نظریه - آزمایش داده‌ها
- (۳) ساخت نظریه - شکل‌دهی فرضیه‌ها - بررسی داده‌ها
- (۴) بررسی داده‌ها - شکل‌دهی فرضیه‌ها - تغییر نظریه

۵۳

«نظام کلی برای تبیین پدیده‌ی مورد نظر» تعریف کدام مورد است و اولین قدم در ایجاد دانش چیست؟

| آزمایشی سنجش ۹۱ و ۹۰ |

(۱) نظریه‌ی علمی - قیاس (۲) فرضیه - استقراء (۳) حدس‌های اولیه - قیاس (۴) تئوری - استقراء

۵۴

«نظریه‌ی علمی» چیست و اولین قدم در ارائه‌ی یک نظریه‌ی علمی کدام است؟

| آزمایشی سنجش ۹۰ |

- (۱) یک نظام کلی برای تبیین پدیده‌ی مورد نظر - قیاس
 (۲) فرآیند جست‌وجوی منظم برای مشخص کردن یک موقعیت نامعین - استقراء
 (۳) یک نظام کلی برای تبیین پدیده‌ی مورد نظر - استقراء
 (۴) فرآیند جست‌وجوی منظم برای مشخص کردن یک موقعیت نامعین - قیاس

۵۵

در فرآیند استقراء - قیاس مرحله‌ی قبل و بعد از «شکل‌دهی فرضیه یا فرضیه‌ها» به ترتیب کدام است؟

| آزمایشی سنجش ۸۹ |

- (۱) ساخت نظریه یا تغییر آن - آزمایش و بررسی داده‌ها (۲) قیاس - مشاهده و جمع‌آوری اطلاعات
 (۳) ساخت نظریه یا تغییر آن - مشاهده و جمع‌آوری اطلاعات (۴) قیاس - آزمایش و بررسی داده‌ها

موضوع روان‌شناسی

است. امروزه روان‌شناسی در رشته‌ها و شاخه‌های متعدد سعی می‌کند با استفاده از **روش علمی** رفتار و فرآیندهای روانی را مورد مطالعه قرار دهد؛ هرچند انسان موجود پیچیده‌ای می‌باشد و ممکن است هر آنچه که ما می‌خواهیم درباره‌ی انسان و رفتار او بدانیم، نتوانیم از طریق علم روان‌شناسی به دست آوریم و به همین دلیل است که برای شناخت بهتر انسان، نیازمند استفاده از سایر معارف همچون معرفت‌های دینی، فلسفی، اجتماعی و ... می‌باشیم.

موضوع روان‌شناسی، **رفتار و فرآیندهای روانی** است. در این‌جا منظور از رفتار، کلیه‌ی حرکات، اعمال و رفتارهای قابل مشاهده‌ی مستقیم و غیرمستقیم است و فرآیندهای روانی شامل کلیه‌ی اعمال روانی از قبیل احساس، ادراک، تفکر، یادگیری، حافظه، زبان، انگیزش و هیجان، شخصیت و ... می‌باشد.
 دامنه‌ی کار و موضوعات مورد توجه علم روان‌شناسی متعدد و متنوع

پرسش‌های چهارگزینه‌ای

۵۶

موضوع روان‌شناسی علمی کدام است؟

| آزمایشی سنجش ۹۳ |

- (۱) رفتارهای غیرقابل مشاهده‌ی مستقیم و فرآیندهای زیست‌شیمیایی مغز
 (۲) رفتارهای غیرقابل مشاهده‌ی مستقیم و فرآیندهای روانی
 (۳) رفتارهای قابل مشاهده‌ی مستقیم و غیرمستقیم و فرآیندهای زیست‌شیمیایی مغز
 (۴) رفتارهای قابل مشاهده‌ی مستقیم و غیرمستقیم و فرآیندهای روانی

۵۷

این موضوع که انسان به سادگی سایر پدیده‌ها نمی‌تواند مورد مطالعه‌ی علمی با روش‌های دقیق، منظم و کنترل‌شده قرار گیرد، ناشی از چیست و موضوع علم روان‌شناسی کدام است؟

- (۱) پیچیدگی - رفتار و فرآیندهای روانی
 (۲) پیش‌رو داشتن چالش‌های بسیار - توصیف پدیده‌های روان‌شناختی
 (۳) رعایت بسیاری ملاحظات انسانی و اخلاقی - توصیف پدیده‌های روان‌شناختی
 (۴) نداشتن ویژگی‌های مورد نظر روش تجربی - رفتار و فرآیندهای روانی

۵۸

اولین هدف در روان‌شناسی علمی چیست و موضوع علم روان‌شناسی کدام است؟

- (۱) توصیفی آزمون‌پذیر و تجربی از پدیده‌های روان‌شناختی - پیش‌بینی دقیق و فهم صحیح از پدیده‌ی مورد نظر
 (۲) فرآیند جست‌وجوی منظم برای مشخص کردن یک موقعیت نامعین - رفتار و فرآیندهای روانی
 (۳) توصیفی آزمون‌پذیر و تجربی از پدیده‌های روان‌شناختی - رفتار و فرآیندهای روانی
 (۴) فرآیند جست‌وجوی منظم برای مشخص کردن یک موقعیت نامعین - پیش‌بینی دقیق و فهم صحیح از پدیده‌ی مورد نظر

۵۹

دامنه‌ی کار و موضوعات مورد توجه علم روان‌شناسی است و امروزه روان‌شناسی در رشته‌ها و شاخه‌های متعدد سعی می‌کند با استفاده از روش علمی را مورد مطالعه قرار دهد.

- (۱) متعدد و متنوع - رفتار و فرآیندهای روانی (۲) مشخص و ثابت - رویکردهای مختلف در روان‌شناسی
 (۳) مشخص و ثابت - رفتار و فرآیندهای روانی (۴) متعدد و متنوع - رویکردهای مختلف در روان‌شناسی

رویکرد در روان‌شناسی

در روان‌شناسی، یک پدیده‌ی روانی را می‌توان از دیدگاه‌های گوناگون بررسی کرد. روش‌های توصیف، تبیین، پیش‌بینی و تغییر هریک از این رفتارها به صورت یکسان در روان‌شناسی امکان‌پذیر نمی‌باشد. در روان‌شناسی یک پدیده‌ی روان‌شناختی از منظرهای متفاوت و با روش‌های متفاوتی مورد بررسی قرار می‌گیرد که در اصطلاح روان‌شناسی به آن **رویکرد** گفته می‌شود. در حقیقت، رویکرد در روان‌شناسی، راهی برای توضیح و تبیین رفتار و روش‌ها و شیوه‌هایی است که بتوان از طریق آن، رفتار را بررسی نمود. البته هیچ رویکرد یگانه‌ای برای توصیف و تبیین رفتار (و یا هر رفتاری) کارایی لازم را ندارد. به همین دلیل از انواع رویکردها استفاده می‌شود.

رویکرد زیست‌شناختی

در «رویکرد زیست‌شناختی» از طریق زیست‌شناختی برای توصیف و تبیین کارکردهای روانی استفاده می‌شود. در این رویکرد، فرض بر آن است که رفتار، تفکر، احساس، انگیزش، هیجان، سلامت و بیماری با ساخت فیزیولوژیکی مرتبط است؛ برای مثال، افسردگی ممکن است نتیجه‌ی کارکردهای نامناسب در فرآیند زیست‌شیمیایی مغز باشد. بعضی از یافته‌های رویکرد زیست‌شناختی در روان‌شناسی عبارتند از:

۱- منطقه‌بندی کردن کنش مغز: در سال ۱۸۶۱ پل بروکا، به وسیله‌ی تکه‌برداری پس از مرگ نشان داد که عدم توانایی در سخن گفتن بیمار، نتیجه‌ی یک نارسایی از یک منطقه‌ی خاص مغز می‌باشد. این مورد، شاهی بر منطقه‌بندی کنش مغز است.

۲- یافته‌های لشلی: در دهه‌ی ۱۹۲۰، کارل لشلی از طریق آزمایش‌های کلاسیک خود نشان داد که اگر قسمتی از کورتکس مغز موش‌ها برداشته شود، به یادگیری و حافظه‌ی آن‌ها صدمه وارد می‌شود. لشلی از روشی به نام عضوپردازی، که برداشت قسمت‌هایی از مغز به وسیله‌ی عمل جراحی یا توسط سوزاندن با الکتروود است،

استفاده کرد. لشلی نشان داد که مقدار از بین برده شده‌ی بافت مغز در ایجاد رفتار، نقش مهمی را ایفا می‌کند.

۳- تحریک الکتریکی مغز: پژوهش‌های متعددی در مورد تحریک الکتریکی مغز انجام شده که نشان می‌دهد تحریک الکتریکی نورون‌ها بخصوص در ناحیه‌ی «هیپوتالاموس» باعث ایجاد لذت، پرخوری و کم‌خوری می‌شود.

۴- سندرم تطابق عمومی: پژوهش‌های چندی صورت گرفته است تا تعامل بین فرآیندهای روانی و تغییرات فیزیولوژیک را در بدن مشخص سازند. هانس سلیه، پیشقدم پژوهش در مورد تغییرات فیزیولوژیکی مرتبط با فشار روانی در حیوانات و انسان‌ها بوده است. کار سلیه او را به ارائه‌ی «نظریه‌ی تطابق عمومی» هدایت نمود. سلیه در کار خود نشان داد که استرس، ناشی از تغییرات هورمونی، زیست‌شیمیایی و دیگر تغییرات بدنی که در تعامل با عوامل روان‌شناختی هنگام تجربه‌ی فشار روانی به وجود می‌آید، است.

از دوست خود بخواهید که به دو سؤال زیر پاسخ دهد و همزمان به چشمان او خیره شوید و ببینید در هنگام جواب دادن، چشمان او به کدام سمت حرکت می‌کند، چپ یا راست؟

- ۱- اگر پدر بزرگ شما مقدار زیادی پول پیدا می‌کرد، با آن چه کار می‌کرد؟
 - ۲- این جمله به چه معناست؟ «عجله و شتاب اتلاف وقت است.»
- اگر چشمان دوست شما در هنگام پاسخ به سؤال اول، به سمت **چپ** و در هنگام پاسخ به سؤال دوم، به سمت **راست** حرکت کرد، تعجب نکنید؛ زیرا پاسخ به سؤال اول، نیازمند استفاده از **قسمت راست مغز (مرکز یادگیری و تفکر فضایی)** است؛ لذا حرکت چشمان به سمت چپ، نشانه‌ی این است که پیام‌های رسیده را به سمت راست مغز می‌برد. برعکس در مورد سؤال دوم که نیازمند استفاده از **سمت چپ مغز (مرکز یادگیری و تفکر کلامی)** است، چشمان او به سمت راست حرکت می‌کند؛ یعنی پیام رسیده را به سمت چپ مغز می‌برد. البته ممکن است در مورد چپ‌دست‌ها و راست‌دست‌ها تفاوت‌هایی وجود داشته باشد.

پرسش‌های چهارگزینه‌ای

کدام عبارت **نادرست** است؟

- ۱) نخستین گام در روان‌شناسی علمی، توصیف آزمون‌پذیر و تجربی از پدیده‌های روان‌شناختی مورد نظر است.
- ۲) روان‌شناسان باید تلاش کنند در توصیف رفتار، حتی‌المقدور ارزش‌ها و پیش‌داوری‌های خود را به کار گیرند.
- ۳) برای رسیدن به جواب قطعی در توصیف رفتار انسان، باید در اولین قدم، آنها را خوب توصیف نماییم.
- ۴) تفاوت توصیف یک روان‌شناس از پدیده‌ی روان‌شناختی با یک انسان عادی در این است که روان‌شناس در توصیف، روش علمی به کار می‌برد.

اگر اضطراب را ناشی از کارکردهای نامناسب در فرآیند زیست‌شیمیایی مغز بدانیم، به کدام رویکرد توسل جسته‌ایم؟

- ۱) رفتاری
- ۲) شناختی
- ۳) روان‌کاوی
- ۴) زیست‌شناختی

در علم روان‌شناسی، مفهوم رویکرد را با کدام عبارت می‌توان مشخص کرد؟

۶۲

(۱) مطالعه‌ی فلسفی رفتار و فرآیندهای روانی است.

(۲) حدس خردمندانه درباره‌ی پدیده‌ی مورد نظر است.

(۳) برای رسیدن به یک نظریه‌ی علمی حرکت استقرایی لازم است.

(۴) راهی برای توضیح و تبیین رفتار و روش‌هایی است که بتوان از طریق آن، رفتار را بررسی کرد.

بروکا طی تحقیقات خود نشان داد که عدم توانایی در سخن گفتن بیمار، نتیجه‌ی یک نارسایی از یک منطقه‌ی خاص مغز می‌باشد. این مورد

۶۳

شاهدی بر است و از دستاوردهای رویکرد در روان‌شناسی است.

(۱) منطقه‌بندی کنش مغز - شناختی

(۲) سندرم تطابق عمومی - زیست‌شناختی

(۳) سندرم تطابق عمومی - شناختی

(۴) منطقه‌بندی کنش مغز - زیست‌شناختی

فرض رویکرد زیست‌شناختی کدام است و براساس این رویکرد، افسردگی نتیجه‌ی کدام مورد می‌باشد؟

۶۴

(۱) احساس و هیجان با ساخت فیزیولوژیکی مرتبط است - کارکردهای نامناسب در فرآیند زیست‌شیمیایی مغز

(۲) تمام رفتارهای ما اکتسابی است - رفتارهای برانگیخته‌ی ناخودآگاه هم‌چون لغزش‌های کلامی

(۳) احساس و هیجان با ساخت فیزیولوژیکی مرتبط است - رفتارهای برانگیخته‌ی ناخودآگاه هم‌چون لغزش‌های کلامی

(۴) تمام رفتارهای ما اکتسابی است - کارکردهای نامناسب در فرآیند زیست‌شیمیایی مغز

افسردگی ممکن است نتیجه‌ی کارکردهای نامناسب در چه فرآیندی باشد و این امر مربوط به کدام رویکرد در روان‌شناسی است؟

۶۵

(۱) تحریک الکتریکی مغز - شناختی

(۲) زیست‌شیمیایی مغز - زیست‌شناختی

(۳) تحریک الکتریکی مغز - روان‌کاوی

(۴) زیست‌شیمیایی مغز - رفتاری

رویکرد روان‌کاوی

«نظریه‌ی فروید و همچنین روش درمان او، هر دو روان‌کاوی نامیده

می‌شود. «نظریه‌ی روان‌کاوی» در تبیین تحول انسان به نقش تعامل

غرایز ذاتی و تجارب اولیه‌ی دوران کودکی تأکید می‌کند. از نظر

آنان نوزادان با غرایز زیستی ذاتی به دنیا می‌آیند و غرایز دارای

بنیادهای بدنی هستند. اگر این غرایز ارضاء نشوند، می‌توانند باعث

مشکلاتی در زندگی بزرگسالی شوند؛ به‌طور مثال، اگر نیاز کودک

به تغذیه ارضاء نشود، ممکن است در زندگی بزرگسالی از طریق

فعالیت‌های روانی همچون وابستگی بیش از اندازه به دیگران،

کمبود و عدم ارضای دهانی خود را نشان دهد. پیش‌فرض دیگر

در نظریه‌ی روان‌کاوی فروید، نیروهای ناخودآگاه است که موجب

برانگیخته شدن رفتار می‌شود. هر زمانی که کشش‌های غریزی

همچون پرخاشگری با موانعی برخورد کنند یا ارضاء نشوند، خود با

استفاده از مکانیسم‌های دفاعی (روشی که فرد به‌صورت ناخودآگاه

انجام می‌دهد تا اضطراب خود را کاهش دهد) از قبیل سرکوبی و

انکار یا سایر مکانیسم‌های دیگر سعی می‌کند با شرایط پیش‌آمده،

سازگار شود. در این دیدگاه، احساسات و افکار به‌طور غیرمستقیم و

خارج از حیطه‌ی آگاهی فرد عمل می‌نمایند؛ لذا ممکن است فردی،

چنین احساساتی را در رؤیاهای و رفتارهای برانگیخته‌ی ناخودآگاه،

همچون لغزش‌های کلامی بروز دهد.

«بعضی از یافته‌های رویکرد روان‌کاوی عبارتند از:

۱- تمایل کودک به برقراری نوعی رابطه‌ی نزدیک با افرادی معین و

احساس امنیت بیشتر در حضور این افراد «دلبستگی» نامیده می‌شود.

سلسله آزمایش‌های معروفی که هارلو با میمون‌ها انجام داده است، نشان

می‌دهد دلبستگی مادر - فرزندی چیزی فراتر از نیاز به غذاست. بر اساس

تحقیقات جان بالبی، ناتوانی کودک در برقراری پیوند دلبستگی استوار با

مادر یا مراقب او در سال‌های اولیه‌ی زندگی، با ناتوانی او در برقراری روابط

فردی نزدیک در دوره‌ی بزرگسالی ارتباط دارد.

۲- تبیین روان‌کاوان از ناخودآگاه تا حدودی نشان می‌دهد که چرا

در بعضی مواقع کارها و اعمالی را انجام می‌دهیم که دلیل مشخصی را

نمی‌توانیم برای آن‌ها ارائه دهیم. این را به تجربه یافته‌اید که بیشتر

مواقع، حوادث تلخ دوران کودکی خود را فراموش می‌کنیم.

«شاید مهم‌ترین درک ما از نظریه‌ی فروید، کشف پدیده‌ی ناخودآگاه است.

شاید خالی از فایده نباشد که بدانیم چرا بعضی اوقات عواملی در رفتار آگاهانه‌ی

ما وارد می‌شوند که نمی‌توانند با ساز و کارهای منطقی توصیف و تبیین شوند.

نظریه‌ی ناخودآگاه فروید می‌تواند جوابی برای این‌گونه سؤالات باشد.

«نظریه‌ی «فروید» به شدت جبرگرا می‌باشد؛ زیرا می‌گوید: رفتار کودک

به وسیله‌ی «نیروهای ذاتی» تعیین شده‌اند و رفتار بزرگسالی نیز به

وسیله‌ی «تجارب دوران کودکی» شکل می‌گیرد. علاوه بر این، نظریه بر

اساس مدل‌های زیستی ارائه شده است که «نقش اراده‌ی آزاد و نقش

عوامل محیطی» را بیش از حد ناچیز و ناممکن شمرده است.

بیشتر بزرگسالان و حتی افراد سالخورده می‌توانند رویدادهایی را از نخستین سال‌های زندگی خود به یاد آورند که این کار تا حدودی امکان دارد ولی تقریباً هیچ کس نمی‌تواند **اکثر رویدادهای سه سال اول زندگی خود** را به یاد آورد. رویداد مهمی مانند تولد خواهر یا برادر کوچک‌تان را در نظر بگیرید. سعی کنید خاطرات آن رویداد را

که قبل از سه تا چهارسالگی شما بوده است به یاد آورید و دوباره سعی کنید خاطرات بعد از چهارسالگی خود را در مورد همان خواهر یا برادر به یاد آورید. متوجه خواهید شد که هرچه سن شما در زمان تولد آن برادر یا خواهر بالاتر بوده است، احتمالاً خاطرات بیشتری از آن را در ذهن دارید.

پرسش‌های چهارگزینه‌ای

بنیانگذار مکتب روانکاوی کیست؟

۶۶

- (۱) مازلو (۲) فروید (۳) راجرز (۴) سلیه

کدام رویکرد بر «اهمیت ارضای غرایز دوره‌ی کودکی» تأکید دارد؟

۶۷

- (۱) روانکاوی (۲) زیست‌شناختی (۳) شناختی (۴) انسان‌گرایی

کدام عبارت، از انتقادات وارد بر نظریه‌ی فروید است؟

۶۸

- (۱) نظریه‌ی ناخودآگاه فروید نمی‌تواند جوابی برای سؤالات روان‌شناسی باشد.
(۲) در این دیدگاه، احساسات و افکار به طور مستقیم و خارج از حیطه‌ی ناخودآگاه عمل می‌کنند.
(۳) در نظریه‌ی روان‌کاوی فروید، غرایز دارای بنیادهای بدنی و خودآگاه هستند.
(۴) جبرگراست و رفتار کودک را ناشی از نیروهای ذاتی دانسته و نقش عوامل محیطی و اراده‌ی انسان را بیش از حد ناچیز شمرده است.

کدام نظریه در تبیین تحول انسان، بر نقش تعامل غرایز ذاتی و تجارب اولیه‌ی دوران کودکی تأکید می‌کند؟

۶۹

- (۱) زیست‌شناختی (۲) شناختی (۳) روانکاوی (۴) رفتارگرایی

ماهیت نظریه‌ی فروید کدام است؟

۷۰

- (۱) مکانیستی (۲) جبرگرا (۳) لوح سفید (۴) زیست‌شیمیایی

بر اساس رویکرد روان‌کاوی، علت وابستگی بیش از اندازه‌ی فرد به دیگران کدام است؟

۷۱

- (۱) مکانیسم دفاعی انکار (۲) ارضاء نشدن نیاز کودک به تغذیه (۳) لغزش‌های کلامی (۴) رفتارهای برانگیخته

کدام عبارت در مورد مکانیسم‌های دفاعی کاملاً درست است؟

۷۲

- (۱) تلاش ناخودآگاه خود برای کنترل تمایلات منفی به منظور سازگاری فرد
(۲) تلاش آگاهانه‌ی خود برای فریب دیگران و خویش به صورت جامعه‌پسند
(۳) تلاش ناخودآگاه خود برای ارضای تمایلات منفی به دور از چشم دیگران
(۴) تلاش آگاهانه‌ی خود برای فریب دیگران به منظور سازگاری فرد

فروید در نظریه‌ی خود در تبیین رفتار انسان به نقش تعامل کدام عوامل اشاره دارد؟

۷۳

- (۱) تجارب اولیه‌ی دوران کودکی و غرایز ذاتی (۲) تجارب اولیه‌ی دوران کودکی و عوامل محیطی (۳) عوامل محیطی و غرایز ذاتی (۴) اراده‌ی آزاد و تجارب اولیه‌ی دوران کودکی

کدام مورد از ویژگی‌های نظریه‌ی فروید نمی‌باشد و مهم‌ترین درک ما از این نظریه کدام است؟

۷۴

- (۱) رفتار بزرگسالی به وسیله‌ی نیروهای ذاتی تعیین شده‌اند - کشف پدیده‌ی ناخودآگاه
(۲) نقش عوامل محیطی را بیش از حد ناچیز و ناممکن شمرده است - تجربه‌ی غیرعینی و هشیار
(۳) به شدت جبرگراست - تجربه‌ی غیرعینی و هشیار
(۴) براساس مدل‌های زیستی ارائه شده است - کشف پدیده‌ی ناخودآگاه

| آزمایشی سنجش ۹۳ و ۸۹ |

| آزمایشی سنجش ۹۴ و ۹۳ و ۸۹ |

| سراسری ۹۲ - آزمایشی سنجش ۹۳ |

| سراسری خارج ۹۲ - آزمایشی سنجش ۹۳ |

| سراسری ۹۳ - آزمایشی سنجش ۹۳ و ۹۱ |

| آزمایشی سنجش ۹۳ |

آزمایشی سنجش ۹۳

در ارتباط با «رویکرد روان‌کاوی» نمی‌توان گفت.....

۷۵

- (۱) نیروهای ناخودآگاه موجب برانگیخته شدن رفتار می‌شود.
- (۲) هر زمانی که کشش‌های غریزی با موانعی برخورد کنند یا ارضاء نشوند، «خود» با استفاده از مکانیسم‌های دفاعی یا سایر مکانیسم‌های دیگر سعی می‌کند با شرایط پیش آمده، سازگار شود.
- (۳) اگر نیاز کودک به تغذیه ارضاء نشود، ممکن است در زندگی بزرگسالی از طریق فعالیت‌های روانی مانند وابستگی بیش از اندازه به دیگران، کمبود و عدم ارضای دهانی خود را نشان دهد.
- (۴) احساسات و افکار به‌طور مستقیم و خارج از حیطه‌ی آگاهی فرد عمل می‌نمایند.

آزمایشی سنجش ۹۱

مهم‌ترین درک ما از نظریه‌ی فروید کدام است و کدام مورد از ویژگی‌های نظریه‌ی او نمی‌باشد؟

۷۶

- (۱) به شدت جبرگرا بودن آن - رفتار کودک به‌وسیله‌ی نیروهای ذاتی تعیین شده‌اند.
- (۲) کشف پدیده‌ی ناخودآگاه - بر نقش عوامل محیطی و اراده‌ی آزاد تأکید شده است.
- (۳) به شدت جبرگرا بودن آن - براساس مدل‌های زیستی ارائه شده است.
- (۴) کشف پدیده‌ی ناخودآگاه - رفتار بزرگسالی به‌وسیله‌ی تجارب دوران کودکی شکل می‌گیرد.

آزمایشی سنجش ۹۳

از نظر فروید، چه عاملی موجب برانگیخته شدن رفتار می‌شود و مهم‌ترین درک ما از نظریه‌ی فروید چیست؟

۷۷

- (۱) نیروهای ناخودآگاه - تأکید بر تجارب اولیه‌ی دوران کودکی
- (۲) غرایز ذاتی - کشف پدیده‌ی ناخودآگاه
- (۳) نیروهای ناخودآگاه - کشف پدیده‌ی ناخودآگاه
- (۴) غرایز ذاتی - تأکید بر تجارب اولیه‌ی دوران کودکی

در دیدگاه احساسات و افکار به‌طور غیرمستقیم و خارج از حیطه‌ی آگاهی فرد عمل می‌نمایند؛ لذا ممکن است فردی چنین احساساتی را در بروز دهد.

۷۸

- (۱) رفتاری - رفتارهای برانگیخته‌ی خودآگاه
- (۲) روان‌کاوی - لغزش‌های کلامی
- (۳) رفتاری - لغزش‌های کلامی
- (۴) روان‌کاوی - رفتارهای برانگیخته‌ی خودآگاه

نظریه‌ی فروید با کدام رویکرد ارتباط دارد و کدام مورد از ویژگی‌های این رویکرد می‌باشد؟

۷۹

- (۱) زیست‌شناختی - احساسات و افکار، خارج از حیطه‌ی آگاهی فرد عمل می‌کنند.
- (۲) روان‌کاوی - نیروهای ناخودآگاه موجب برانگیخته شدن رفتار می‌شود.
- (۳) زیست‌شناختی - به‌شدت جبرگرا است.
- (۴) روان‌کاوی - احساس و انگیزش با ساخت فیزیولوژیکی مرتبط است.

نظریه‌ی روان‌کاوی در تبیین تحول انسان، بر نقش کدام عوامل تأکید می‌کند و در این نظریه کدام عامل موجب برانگیخته شدن رفتار می‌شود؟

۸۰

آزمایشی سنجش ۹۳ و ۹۱ و ۸۹

- (۱) رفتارهای برانگیخته‌ی ناخودآگاه و تعامل غرایز ذاتی - فرآیندهای زیست‌شیمیایی مغز
- (۲) تعامل غرایز ذاتی و تجارب اولیه‌ی دوران کودکی - نیروهای ناخودآگاه
- (۳) عوامل محیطی و رفتارهای برانگیخته‌ی ناخودآگاه - فرآیندهای زیست‌شیمیایی مغز
- (۴) تجارب اولیه‌ی دوران کودکی و عوامل محیطی - نیروهای ناخودآگاه

در نظریه‌ی فروید، رفتار بزرگسالی به‌وسیله‌ی چه چیزی شکل می‌گیرد و در این نظریه نقش کدام موارد بیش از حد ناچیز و ناممکن شمرده می‌شود؟

۸۱

آزمایشی سنجش ۹۳ و ۹۰

- (۱) رفتارهای برانگیخته‌ی ناخودآگاه - غرایز ذاتی و عوامل محیطی
- (۲) نیروهای ذاتی - عوامل محیطی و اراده‌ی آزاد
- (۳) تجارب دوران کودکی - اراده‌ی آزاد و عوامل محیطی
- (۴) مدل‌های زیستی - غرایز ذاتی و اراده‌ی آزاد

رویکرد رفتاری

است که اصولاً برای درمان اعتیاد یا دیگر رفتارهای ناخواسته مورد استفاده قرار می‌گیرد.

۲- **پس‌خوراند زیستی:** تکنیکی است که به افراد آموزش داده می‌شود تا فرآیندهای جسمانی خود مانند تپش قلب و فشار خون را که پاسخ‌هایی خودکارند و معمولاً تحت کنترل ارادی فرد نیستند، مهار کنند. بیماران، به یک دستگاه وصل می‌شوند که میزان ضربان قلب و فشار خون آن‌ها را به‌طور مستمر نشان می‌دهد. به آن‌ها آموزش داده می‌شود که آرام باشند و به آن‌ها گفته می‌شود که برای کاهش ضربان قلب خود کوشش نمایند. هنگامی که اطلاعات داده شده توسط دستگاه پایین‌تر از سطح تعیین شده باشد، زنگی با صدایی طنین‌انداز می‌شود و افراد کوشش می‌کنند تا آن سطح را حفظ کنند.

«رویکرد رفتاری» یک رویکرد **مکانیستی (ماشینی)** است؛ زیرا آگاهی، ذهن، تجربه و هیجانات را مورد غفلت قرار می‌دهد. علاوه بر این **جبرگرایانه** است؛ زیرا رفتار را ناشی از شکل‌گیری عوامل صرفاً محیطی دانسته و نقش عوامل درونی از قبیل انگیزش، ادراک، تفکر و ... را بیش از حد ناچیز به حساب می‌آورد.

پیش‌فرض بنیادین «رویکرد رفتاری» بر این نکته است که تمام رفتارهای ما «اکتسابی» است و هنگامی که ما به دنیا می‌آییم، شبیه یک جعبه‌ی تو خالی و یا لوح سفیدی می‌باشیم. **تجربه و تعامل با محیط**، همان چیزی است که ما را می‌سازد. در واقع، ما نتیجه‌ی شکل‌گیری محرک‌ها و پاسخ‌هایی هستیم که در واکنش به محیط خود می‌دهیم. تأکید این رویکرد بر این است که نیازی نیست ما به ماوراء رفتار قابل مشاهده برویم؛ به همین دلیل آن را «رفتارگرایی» می‌نامیم؛ زیرا صرفاً روی «رفتار قابل مشاهده» تأکید می‌شود و به ریشه‌ی رفتار توجه خاصی ندارد.

بعضی از یافته‌های رویکرد رفتاری عبارتند از:

۱- **رفتار درمانی:** هدف در رفتار درمانی آن است که رفتار ناسازگارانه را حذف و رفتارهای مطلوب را جایگزین سازند. یک مثال از این روش، حساسیت‌زدایی منظم است؛ برای مثال، به فردی که اختلال اضطرابی هراس دارد، ابتدا آموخته می‌شود که آرام شود. به تدریج عامل ترس‌زا را در فرآیند گام‌به‌گام به فرد ارائه می‌دهند تا جایی که او بتواند تماس واقعی و بدون اضطراب با آن داشته باشد. مثال دوم، بی‌سازی درمانی

پرسش‌های چهارگزینه‌ای

۸۲

☐ ☐ ☐ ☐

کدام رویکردها، به ترتیب بر اهمیت «عوامل غریزی» و «عوامل محیطی» تأکید دارند؟

۱) رفتاری - زیست‌شناختی ۲) زیست‌شناختی - رفتاری ۳) روان‌کاوی - شناختی ۴) روان‌کاوی - رفتاری

۸۳

☐ ☐ ☐ ☐

بر اساس کدام رویکرد، هنگامی که به دنیا می‌آییم، شبیه یک جعبه‌ی تو خالی یا لوح سفیدی هستیم که تجربه و تعامل با محیط، ما را می‌سازد؟

۱) رفتاری ۲) روان‌کاوی ۳) انسان‌گرا ۴) شناختی

۸۴

☐ ☐ ☐ ☐

کدام رویکرد، آگاهی، ذهن و تجربه را مورد غفلت قرار می‌دهد و نقش عوامل درونی از قبیل انگیزش، ادراک و تفکر را بیش از اندازه ناچیز می‌شمرد؟

۱) انسان‌گرا ۲) شناختی ۳) روان‌کاوی ۴) رفتاری

۸۵

☐ ☐ ☐ ☐

تکنیکی که به افراد می‌آموزد تا پاسخ‌های خودکار مانند تپش قلب و فشار خون را کنترل کنند نام دارد و در رویکرد مطرح می‌شود.

۱) پس‌خوراند زیستی - رفتاری ۲) حساسیت‌زدایی تدریجی - پدیدار شناختی ۳) حساسیت‌زدایی تدریجی - زیست‌شناختی ۴) پس‌خوراند زیستی - زیست‌شناختی

۸۶

☐ ☐ ☐ ☐

پیش‌فرض بنیادین رویکرد رفتاری بر کدام نکته استوار است و ویژگی این رویکرد کدام است؟

۱) تمام رفتارهای ما اکتسابی است - صرفاً روی رفتار قابل مشاهده تأکید می‌شود.

۲) برخی از رفتارهای ما اکتسابی است - به ریشه‌ی رفتار توجه خاصی ندارد.

۳) تمام رفتارهای ما اکتسابی است - به ریشه‌ی رفتار توجه خاصی دارد.

۴) برخی از رفتارهای ما اکتسابی است - صرفاً روی رفتار قابل مشاهده تأکید نمی‌شود.

۸۷

☐ ☐ ☐ ☐

در رویکرد رفتاری بر چه امری تأکید می‌شود و کدام مورد از ویژگی‌های این رویکرد نمی‌باشد؟

۱) رفتار قابل مشاهده - عوامل درونی از قبیل انگیزش، ادراک و تفکر را مورد توجه قرار می‌دهد.

۲) ریشه‌ی رفتار - یک رویکرد مکانیستی است.

۳) رفتار قابل مشاهده - رفتار را ناشی از شکل‌گیری عوامل صرفاً محیطی می‌داند.

۴) ریشه‌ی رفتار - جبرگرایانه است.

| آزمایشی سنجش ۹۳

| آزمایشی سنجش ۹۲

| آزمایشی سنجش ۹۳

| سراسری ۹۱

| آزمایشی سنجش ۹۳ و ۹۲

| آزمایشی سنجش ۹۳

کدام یک از عبارت‌های زیر درباره‌ی «رویکرد رفتاری» نادرست می‌باشد و پیش‌فرض بنیادین این رویکرد چیست؟ | آزمایشی سنجش ۹۳ و ۹۲ و ۹۰ |

- (۱) صرفاً روی رفتار قابل مشاهده تأکید می‌شود و به ریشه‌ی رفتار توجه خاصی ندارد - برخی از رفتارهای ما اکتسابی است.
- (۲) رفتار را ناشی از شکل‌گیری عوامل صرفاً محیطی می‌داند - تمام رفتارهای ما اکتسابی است.
- (۳) نقش عوامل درونی از قبیل انگیزش، ادراک، تفکر و ... را بیش از حد ناچیز به حساب می‌آورد - برخی از رفتارهای ما اکتسابی است.
- (۴) آگاهی، ذهن، تجربه و هیجانات را هم مورد توجه قرار می‌دهد - تمام رفتارهای ما اکتسابی است.

پیش‌فرض بنیادین رویکرد رفتاری بر چه نکته‌ای تأکید دارد و کدام مورد از ویژگی‌های این رویکرد نمی‌باشد؟ | آزمایشی سنجش ۹۰ |

- (۱) اکتسابی بودن تمام رفتارهای ما - جبرگرایانه
- (۲) عدم توجه به ریشه‌ی رفتار - ماشینی
- (۳) اکتسابی بودن تمام رفتارهای ما - ناخودآگاه
- (۴) عدم توجه به ریشه‌ی رفتار - مکانیستی

رویکرد شناختی

در سیستم شناختی انسان اتفاق می‌افتد، توصیف و تبیین کرد؛ بنابراین، استفاده از مدل‌ها در روان‌شناسی شناختی، شیوه‌ی ارزشمند و پرمهری در به دست‌آوردن اطلاعات بوده است.

«رویکرد شناختی، مکانیستی است؛ لذا به دلیل این‌که تبیین‌های شناختی اساساً بر مدل‌های ماشینی بنا نهاده شده است، استفاده از تمثیل‌هایی مانند: «پردازش اطلاعات رایانه‌ای درباره‌ی انسان» در واقع تأکید بر این مسأله خواهد بود که «انسان به عنوان ماشین» قلمداد شده است و این همان انتقاد وارده به این رویکرد است؛ زیرا انسان و ماشین را نمی‌توان یکی قلمداد کرد؛ برای مثال، انسان فراموش می‌کند ولی رایانه‌ها فراموش نمی‌کنند؛ انسان، عاطفی و غیرمنطقی می‌شود در صورتی که رایانه‌ها منطقی‌اند و قادر نیستند عواطف را احساس کنند.

«رویکرد شناختی» بر اساس این پیش‌فرض است که ذهن شبیه یک رایانه است که دربرگیرنده‌ی فرآیندهایی چون درون‌داد، ذخیره‌سازی و یادآوری داده‌هاست. روان‌شناسان شناختی، فرض کرده‌اند که یک نظام پردازش اطلاعاتی وجود دارد که اطلاعات را تغییر داده و یا انتقال داده می‌شود. ولی یکی از مشکلاتی که روان‌شناسی شناختی با آن مواجه است، بررسی پدیده‌هایی است که امکان بررسی و مشاهده‌ی مستقیم آن‌ها وجود ندارد. مفاهیمی چون درون‌داد - برون‌داد، ذخیره‌سازی، یادآوری و غیره را چگونه می‌توان به‌طور مستقیم مشاهده کرد. به همین دلیل، رویکرد شناختی به «رایانه» تشبیه شده است تا از آن طریق بتوان پدیده‌هایی را که

پرسش‌های چهارگزینه‌ای

چنانچه «افسردگی را ناشی از فعالیت نوع خاصی از واسطه‌های عصبی شیمیایی در بدن انسان در نظر بگیریم» و نیز «فرآیندهای روانی را حاصل پردازش اطلاعات در ادراک و حافظه قلمداد کنیم» به ترتیب، به کدام رویکرد روان‌شناختی توسل جسته‌ایم؟ | سراسری ۸۸ |

- (۱) شناختی - رفتاری
- (۲) رفتاری - پدیدار شناختی
- (۳) زیست شناختی - شناختی
- (۴) پدیدار شناختی - روانکاوی

روان‌شناسان ذهن انسان را به یک رایانه تشبیه می‌کنند. | آزمایشی سنجش ۹۳ و ۹۱ |

- (۱) زیست شناختی
- (۲) روانکاوی
- (۳) شناختی
- (۴) پدیدار شناختی

موضوعات «رؤیایا»، «راهبردهای حل مسأله» و «محرکات بیرونی» به ترتیب در کدام رویکردهای روان‌شناسی مورد بررسی قرار می‌گیرند؟

- (۱) شناختی - روانکاوی - رفتاری
- (۲) روانکاوی - شناختی - رفتاری
- (۳) رفتاری - شناختی - روانکاوی
- (۴) شناختی - رفتاری - روانکاوی

موضوعات زیر به ترتیب با کدام رویکردهای روان‌شناسی ارتباط دارد؟ | آزمایشی سنجش ۹۲ |

«ذخیره‌سازی، لغزش‌های کلامی، لوح سفید»

- (۱) روانکاوی - شناختی - رفتاری
- (۲) شناختی - روانکاوی - شناختی
- (۳) شناختی - روانکاوی - رفتاری
- (۴) زیست‌شناختی - روانکاوی - انسان‌گرا

کدام رویکرد بر اساس این پیش‌فرض است که ذهن انسان شبیه یک رایانه است که دربرگیرنده‌ی فرآیندهایی چون ذخیره‌سازی و یادآوری داده‌هاست؟

- (۱) روانکاوی
- (۲) شناختی
- (۳) رفتاری
- (۴) انسان‌گرا

«قلمداد کردن انسان به عنوان ماشین» انتقاد وارد بر کدام رویکرد در روان‌شناسی است؟

- (۱) انسان‌گرا
- (۲) زیست‌شناختی
- (۳) شناختی
- (۴) روانکاوی

۹۶ روان‌شناسی شناختی با کدام مشکل مواجه است؟

سراسری خارج ۹۲

- (۱) بر عوامل غریزی انسان تأکید بیشتری دارد.
- (۲) رفتار انسان را بر اساس تأثیر عوامل محیطی تبیین می‌کند.
- (۳) بررسی پدیده‌هایی که امکان بررسی و مشاهده مستقیم آن‌ها وجود ندارد.
- (۴) نسبت به تجربه، از یک منظر بیرونی نگاه می‌کند تا درونی.

۹۷ کدام دو رویکرد روان‌شناختی را می‌توان مکانیستی (ماشینی) دانست؟

سراسری خارج ۹۳ - آزمایشی سنجش ۹۳

- (۱) شناختی و رفتاری
 - (۲) روان‌کاوی و شناختی
 - (۳) رفتاری و زیست‌شناختی
 - (۴) زیست‌شناختی و شناختی
- روانشناسی شناختی با چه مشکلی روبه‌رو است و در این رویکرد، شیوهی ارزشمند و پرتنر در به‌دست آوردن اطلاعات کدام است؟

۹۸

- (۱) بررسی پدیده‌هایی که امکان بررسی و مشاهده مستقیم آن‌ها وجود ندارد - پردازش اطلاعات رایانه‌ای
- (۲) انسان به‌عنوان ماشین قلمداد شده است - استفاده از مدل‌ها
- (۳) بررسی پدیده‌هایی که امکان بررسی و مشاهده مستقیم آن‌ها وجود ندارد - استفاده از مدل‌ها
- (۴) انسان به‌عنوان ماشین قلمداد شده است - پردازش اطلاعات رایانه‌ای

۹۹ کدام رویکرد بر این پیش‌فرض استوار است که ذهن شبیه یک رایانه است و در این رویکرد روان‌شناسان چه فرضی دارند؟

آزمایشی سنجش ۹۳ و ۹۱

- (۱) رفتاری - تمام رفتارهای ما اکتسابی است و هنگامی که به دنیا می‌آییم، شبیه یک لوح سفید می‌باشیم.
- (۲) شناختی - یک نظام پردازش اطلاعاتی وجود دارد که اطلاعات را تغییر داده و یا انتقال داده می‌شود.
- (۳) شناختی - تمام رفتارهای ما اکتسابی است و هنگامی که به دنیا می‌آییم، شبیه یک لوح سفید می‌باشیم.
- (۴) رفتاری - یک نظام پردازش اطلاعاتی وجود دارد که اطلاعات را تغییر داده و یا انتقال داده می‌شود.

۱۰۰ پیش‌فرض «رویکرد شناختی» و «رویکرد رفتاری» به ترتیب کدام است و وجه اشتراک این دو رویکرد چیست؟

آزمایشی سنجش ۹۳

- (۱) ذهن شبیه یک رایانه است - تمام رفتارهای ما اکتسابی است - رویکردی مکانیستی هستند.
- (۲) تمام رفتارهای ما اکتسابی است - ذهن شبیه یک رایانه است - استفاده از مدل‌ها
- (۳) ذهن شبیه یک رایانه است - تمام رفتارهای ما اکتسابی است - استفاده از مدل‌ها
- (۴) تمام رفتارهای ما اکتسابی است - ذهن شبیه یک رایانه است - رویکردی مکانیستی هستند.

۱۰۱ یکی از مشکلاتی که روان‌شناسی با آن مواجه است، بررسی پدیده‌هایی است که امکان بررسی و مشاهده مستقیم آن‌ها وجود ندارد. در این رویکرد از روان‌شناسی استفاده از شیوهی ارزشمند و پرتنر در به‌دست آوردن اطلاعات بوده است.

آزمایشی سنجش ۹۳

- (۱) انسان‌گرا - روش‌های علمی مرسوم
- (۲) شناختی - مدل‌ها
- (۳) انسان‌گرا - مدل‌ها
- (۴) شناختی - روش‌های علمی مرسوم

۱۰۲ کدام رویکرد به رایانه شبیه شده است و در این رویکرد، شیوهی ارزشمند و پرتنر در به‌دست آوردن اطلاعات کدام است؟

آزمایشی سنجش ۹۳ و ۹۱

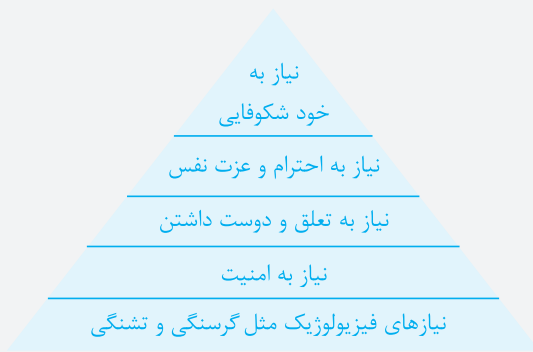
- (۱) شناختی - استفاده از مدل‌ها
- (۲) انسان‌گرا - استفاده از تمثیل‌هایی مانند پردازش اطلاعات رایانه‌ای درباره‌ی انسان
- (۳) شناختی - استفاده از تمثیل‌هایی مانند پردازش اطلاعات رایانه‌ای درباره‌ی انسان
- (۴) انسان‌گرا - استفاده از مدل‌ها

رویکرد بر تجربه‌ی منحصر به فرد انسان‌ها و آزادی برای انتخاب

رویکرد انسان‌گرا

سرنوشت فرد تأکید داشته و استفاده از روش‌های علمی مرسوم را برای مطالعه‌ی انسان نامناسب می‌داند. فرض این دیدگاه این است که هر فردی مسؤول اعمال خویش می‌باشد و تحت تأثیر عوامل خارجی قرار نمی‌گیرد و او تنها کنترل‌کننده‌ی رفتار خود می‌باشد. روان‌شناسان انسان‌گرا این موضوع را به این منظور مطرح می‌کنند که سایر رویکردها به تجربه اهمیت می‌دهند ولی دیدگاه آن‌ها نسبت به تجربه از یک منظر بیرونی است تا درونی؛ به‌طور مثال،

«رویکرد انسان‌گرایی» بین دو رویکرد که یکی انسان را تحت تأثیر محیط می‌داند و دیگری به عوامل غریزی و ناهشیار تأکید داشت، قرار گرفت. «ابراهام مازلو» به عنوان یک روان‌شناس انسان‌گرا این رویکرد را «نیروی سوم در روان‌شناسی» نام‌گذاری کرد. نگرشی که انسان را به عنوان فردی آزاد و دارای استعداد برای رشد و خودشکوفایی در نظر می‌گرفت. روان‌شناسان انسان‌گرا بر این باورند که روان‌شناسی باید با تجربه‌ی غیرعینی (ذهنی) و هشیار فرد مرتبط باشد. این

سلسله مراتب نیازهای ارائه شده توسط ابراهام مازلو

«رویکرد انسان‌گرا» روان‌شناسان را ترغیب کرده تا به این نکته واقف گردند که فراسوی رفتار قابل مشاهده، حقایق دیگری نهفته است که از طریق روش‌های علمی مرسوم امکان بررسی و فهم آن‌ها امکان‌پذیر نمی‌باشد. رویکرد انسان‌گرا با اتخاذ یک نگاه مثبت به رفتار انسانی و تأکید بر پذیرش مسئولیت فردی تا حدودی توانسته است دیدگاه‌های جبرگرایانه‌ی روش‌های علمی مرسوم را به چالش بکشد.

علی‌رغم سهم رویکرد انسان‌گرا در فهم رفتار انسانی، انتقاداتی اساسی بر آن وارد شده است که اساس این رویکرد را به چالش جدی می‌کشد؛ به‌طور مثال، تمام آن‌چیزی را که فرد از خود گزارش می‌دهد، نمی‌تواند همان‌چیزی باشد که آن‌ها را تجربه می‌کند؛ زیرا هر فرد سعی می‌کند بهترین تصویر را از خود ارائه دهد، هر چند که آن‌گونه نباشد. رویکرد انسان‌گرا، مبهم بوده و آزمایش‌پذیر نمی‌باشد. نظریه‌ها در این رویکرد به گونه‌ای معرفی می‌شوند که امکان تأییدپذیری آن‌ها نمی‌باشد.

تجربه‌ی هیجانی، یک امر درونی است که رفتارگرایان سعی دارند آن را با واکنش‌های رفتاری قابل مشاهده، توصیف و تبیین نمایند و از یک منظر بیرونی به هیجان نگاه می‌کنند. درحالی‌که رویکرد انسان‌گرایی به هیجان، به‌عنوان یک تجربه‌ی درونی نگاه می‌کند که خود فرد نسبت به آن آگاهی دارد. این رویکرد، علاوه بر این با روش‌های مرسوم علمی که عینی و تجربی است، مخالفت می‌کند؛ زیرا معتقد است که استفاده از روش‌های مرسوم علمی ویژگی‌های فردی را به حداقل رسانیده و تأکید آن‌ها بیشتر بر رفتار مشترک انسان‌هاست.

مثال‌هایی از رویکرد انسان‌گرا:

۱- کارل راجرز و مشاوره‌ی مراجع - محوری: کارل راجرز، بنیان‌گذار حرکت مشاوره‌ای است که در واقع نمونه‌ای از روش‌هایی است که روان‌شناسان انسان‌گرا از آن برای کمک به درمان‌جویان استفاده می‌کنند. راجرز با این پیش‌فرض شروع می‌کند که هر فردی در مرکزیت دنیای تجربی خود واقع شده است. احساسات و افکار این دنیای خصوصی تنها از طریق خود فرد، قابل دسترسی بوده و از طریق اندازه‌گیری خارجی امکان‌پذیر نمی‌باشد. واقعیت آن چیزی است که فرد آن را دریافت می‌کند. بهترین روش برای رسیدن و فهمیدن رفتار تنها از طریق درک دنیای درونی فرد امکان‌پذیر می‌گردد.

۲- ابراهام مازلو: مازلو نیازهای انسان را در موقعیت‌های گوناگون مطالعه کرد و متوجه شد که آن‌ها می‌توانند به‌صورت سلسله‌مراتب طبقه‌بندی شوند. او معتقد بود نیازها در سلسله‌مراتب حداقل در همه‌ی افراد ذاتی است و نیازهایی در سطوح پایین مانند گرسنگی و تشنگی باید حداقل تا قسمتی ارضاء شوند تا نیازهای بالاتر سلسله‌مراتب با اهمیت گردند. مازلو نیاز به خودشکوفایی، نیاز برای تحقق خود و درک کامل توانایی فرد را به‌عنوان اوج پیشرفت در ارضاء نیازها می‌دانست.

پرسش‌های چهارگزینه‌ای

یکی از ایرادهای وارده به رویکرد انسان‌گرا این است که:

۱۰۳

(۱) بیشتر به عینیت می‌پردازد نه ذهنیت.

(۳) تجربه‌های منحصر به فرد را نادیده می‌گیرد.

(۴) برای انسان آزادی عمل قائل نمی‌شود.

بر اساس کدام دیدگاه، استفاده از روش‌های علمی مرسوم برای مطالعه‌ی انسان، نامناسب است؟

۱۰۴

(۱) انسان‌گرا

(۲) شناختی

(۳) زیست‌شناختی

(۴) رفتاری

کدام گزینه، به ترتیب، مربوط به رویکرد «روانکاوی»، «انسان‌گرا» و «شناختی» است؟

۱۰۵

(۱) انسان به عنوان ماشین قلمداد شده است - هر فرد مسؤول اعمال خویش است - آگاهی و ذهن را مورد غفلت قرار می‌دهد

(۲) نقش اراده‌ی آزاد و عوامل محیطی را ناچیز می‌داند - مبهم بوده و آزمایش‌پذیر نمی‌باشد - انسان به عنوان ماشین قلمداد شده است

(۳) کشف پدیده‌ی ناخودآگاه - عدم توجه به ریشه‌ی رفتار فرد - مکانیستی بودن

(۴) تأکید بر عوامل غریزی - تأکید بر تجربه‌ی منحصر به فرد انسان‌ها - تأکید بر تجارب اولیه‌ی دوران کودکی

روان‌شناسان کدام رویکرد بر این باورند که روان‌شناسی باید با تجربه‌ی غیرعینی و هشیار فرد مرتبط باشد و هر فردی مسؤول اعمال خویش

۱۰۶

است و تحت تأثیر عوامل خارجی قرار نمی‌گیرد؟

(۱) انسان‌گرا

(۲) رفتارگرا

(۳) زیست‌شناختی

(۴) شناختی

آزمایشی سنجش ۹۳

۱۰۷

یکی از انتقادهای وارده به رویکرد انسان‌گرا عبارت است از:

- (۱) تأکید بیش از حد روی اثر محیط
- (۲) امکان‌پذیر نبودن تأیید نظریه‌ها
- (۳) فقدان یا نبود نظری درباره‌ی انسان
- (۴) نادیده گرفتن کامل یافته‌های سایر رویکردها

سراسری ۹۱

۱۰۸

رویکرد انسان‌گرا بین کدام دو رویکرد قرار می‌گیرد؟

- (۱) شناختی و روانکاوی
- (۲) زیست‌شناختی و شناختی
- (۳) رفتارگرایی و زیست‌شناختی
- (۴) روانکاوی و رفتارگرایی

سراسری خارج ۹۱

۱۰۹

یکی از انتقادهای وارده به رویکرد انسان‌گرایی این است که:

- (۱) نیازها و سلسله مراتب آن‌ها تحت تأثیر محیط زندگی قرار می‌گیرند.
- (۲) اهمیت محیط، نگرش‌های فردی و ذهنی را کم‌ارزش جلوه می‌دهد.
- (۳) در گزارش افراد مختلف در مورد خودشان، همیشه تفاوت‌های فردی وجود دارد.
- (۴) گزارش فرد در مورد خودش نمی‌تواند واقعاً همان چیزی باشد که تجربه می‌کند.

سراسری خارج ۹۱

۱۱۰

کدام عبارت را می‌توان نقدی بر رویکرد انسان‌گرا محسوب کرد؟

- (۱) فراسوی رفتار قابل مشاهده، حقایق دیگری نهفته است.
- (۲) رویکرد انسان‌گرا بر مسئولیت فردی انسان تأکید می‌کند.
- (۳) رویکرد انسان‌گرا، انسان را به عنوان ماشین در نظر می‌گیرد.
- (۴) نظریه‌ها به گونه‌ای معرفی می‌شوند که امکان تأییدپذیری آن‌ها نمی‌باشد.

سراسری خارج ۹۲ - آزمایشی سنجش ۹۰

۱۱۱

روانشناسان انسان‌گرا با روش‌های مرسوم علمی که عینی و تجربی است، مخالفت می‌کنند؛ زیرا

- (۱) نقش عوامل درونی از قبیل انگیزش، ادراک، تفکر و ... را بیش از حد ناچیز به حساب می‌آورند.
- (۲) تبیین‌های شناختی اساساً بر مدل‌های ماشینی بنا نهاده شده است.
- (۳) معتقدند که استفاده از روش‌های مرسوم علمی، ویژگی‌های فردی را به حداقل می‌رساند.
- (۴) معتقدند تمام آن چیزی که فرد از خود گزارش می‌دهد، نمی‌تواند همان چیزی باشد که آن‌ها را تجربه می‌کند.

آزمایشی سنجش ۹۳ و ۹۰

۱۱۲

بنیانگذار حرکت مشاوره‌ای کیست و وی کار خود را با کدام پیش فرض شروع می‌کند؟

- (۱) ابراهام مازلو - نیازها در سلسله مراتب حداقل در همه‌ی افراد ذاتی است.
- (۲) کارل راجرز - هر فردی در مرکزیت دنیای تجربی خود واقع شده است.
- (۳) کارل راجرز - نیازها در سلسله مراتب حداقل در همه‌ی افراد ذاتی است.
- (۴) ابراهام مازلو - هر فردی در مرکزیت دنیای تجربی خود واقع شده است.

آزمایشی سنجش ۹۳

۱۱۳

روانشناسان انسان‌گرا استفاده از چه چیزی را برای مطالعه‌ی انسان نامناسب می‌دانند و فرض دیدگاه انسان‌گرا کدام است؟

- (۱) تجربه‌های غیر عینی و هشیار فرد - فرد تحت تأثیر عوامل خارجی قرار می‌گیرد.
- (۲) روش‌های علمی مرسوم - هر فردی مسئول اعمال خویش می‌باشد.
- (۳) روش‌های علمی مرسوم - فرد تحت تأثیر عوامل خارجی قرار می‌گیرد.
- (۴) تجربه‌های غیر عینی و هشیار فرد - هر فردی مسئول اعمال خویش می‌باشد.

آزمایشی سنجش ۹۳ و ۹۰

۱۱۴

در کدام مورد، ترتیب سلسله مراتب نیازهای ارائه‌شده توسط ابراهام مازلو درست می‌باشد؟

- (۱) نیاز به امنیت - نیازهای فیزیولوژیک - نیاز به دوست داشتن - نیاز به احترام - نیاز به خودشکوفایی
- (۲) نیازهای فیزیولوژیک - نیاز به عزت نفس - نیاز به امنیت - نیاز به دوست داشتن - نیاز به خودشکوفایی
- (۳) نیاز به خودشکوفایی - نیازهای فیزیولوژیک - نیاز به امنیت - نیاز به تعلق - نیاز به عزت نفس
- (۴) نیازهای فیزیولوژیک - نیاز به امنیت - نیاز به تعلق - نیاز به احترام - نیاز به خودشکوفایی

آزمایشی سنجش ۸۹

۱۱۵

رویکرد انسان‌گرا چگونه توانسته است دیدگاه‌های جبرگرایانه‌ی روش‌های علمی مرسوم را به چالش بکشد و ویژگی این رویکرد کدام است؟

- (۱) اتخاذ یک نگاه مثبت به رفتار انسانی - مبهم و غیر قابل آزمایش
- (۲) تأکید بر پذیرش مسئولیت جمعی - مبهم و غیر قابل آزمایش
- (۳) اتخاذ یک نگاه مثبت به رفتار انسانی - تجربی و آزمایش‌پذیر
- (۴) تأکید بر پذیرش مسئولیت جمعی - تجربی و آزمایش‌پذیر

آزمایشی سنجش ۹۴

۱۱۶ در سلسله مراتب نیازهای ارائه شده توسط ابراهام مازلو، قبل از نیاز به خودشکوفایی، کدام نیازها به ترتیب قرار گرفته اند؟ | آزمایشی سنجش ۸۹

- ۱) نیاز به امنیت ← نیاز به دوست داشتن ← نیاز به عزت نفس
- ۲) نیاز به عزت نفس ← نیاز به دوست داشتن ← نیاز به امنیت
- ۳) نیاز به تعلق ← نیاز به عزت نفس ← نیاز به امنیت
- ۴) نیاز به احترام ← نیاز به امنیت ← نیاز به دوست داشتن

۱۱۷ رویکرد انسان‌گرا بین کدام دو رویکرد قرار می‌گیرد و روان‌شناسان انسان‌گرا معتقدند که روان‌شناسی باید با چه امری مرتبط باشد؟

- | آزمایشی سنجش ۹۳
- ۱) رویکردی که انسان را تحت تأثیر محیط می‌داندست و رویکرد روان‌کاوی - تجربه‌ی عینی و هشیار فرد
 - ۲) رویکرد رفتاری و رویکرد شناختی - تجربه‌ی غیرعینی و ناهشیار فرد
 - ۳) رویکرد رفتاری و رویکردی که به عوامل غریزی و ناهشیار تأکید داشت - تجربه‌ی ذهنی و هشیار فرد
 - ۴) رویکرد شناختی و رویکرد روان‌کاوی - تجربه‌ی غیرعینی و هشیار فرد

۱۱۸ در سلسله مراتب نیازهای ارائه شده توسط ابراهام مازلو، قبل از «نیاز به تعلق» به ترتیب کدام نیازها قرار گرفته اند؟ | آزمایشی سنجش ۹۰ و ۸۹

- ۱) نیاز به عزت نفس - نیازهای فیزیولوژیک
- ۲) نیاز به امنیت - نیاز به احترام
- ۳) نیاز به عزت نفس - نیاز به دوست داشتن
- ۴) نیاز به امنیت - نیازهای فیزیولوژیک

۱۱۹ رویکرد انسان‌گرا بین کدام دو رویکرد قرار می‌گیرد و چه کسی به عنوان یک روان‌شناس انسان‌گرا این رویکرد را نیروی سوم در روان‌شناسی نام‌گذاری کرد؟

- | آزمایشی سنجش ۹۳
- ۱) رفتاری و روان‌کاوی - کارل راجرز
 - ۲) شناختی و زیست‌شناختی - کارل راجرز
 - ۳) رفتاری و روان‌کاوی - ابراهام مازلو
 - ۴) شناختی و زیست‌شناختی - ابراهام مازلو

۱۲۰ کدام مورد از انتقادات وارد بر رویکرد انسان‌گرا نمی‌باشد و در سلسله مراتب نیازهای ارائه شده توسط ابراهام مازلو کدام نیاز در بالاترین مرتبه قرار می‌گیرد؟

- | آزمایشی سنجش ۹۲
- ۱) نظریه‌ها به گونه‌ای معرفی می‌شوند که امکان تأییدپذیری آن‌ها وجود ندارد - نیاز به خودشکوفایی
 - ۲) مبهم و آزمایش‌پذیر است - نیاز به خودشکوفایی
 - ۳) تمام آن چیزی که فرد از خود گزارش می‌دهد، همان چیزی است که تجربه می‌کند - نیاز به عزت نفس
 - ۴) هر فرد سعی می‌کند بهترین تصویر را از خود ارائه دهد، هرچند آن گونه نباشد - نیاز به عزت نفس

۱۲۱ ابراهام مازلو کدام رویکرد را نیروی سوم در روان‌شناسی نام‌گذاری کرد و این رویکرد بین کدام دو رویکرد قرار گرفته است؟ | آزمایشی سنجش ۹۳

- ۱) روان‌کاوی - رفتاری و شناختی
- ۲) انسان‌گرا - روان‌کاوی و شناختی
- ۳) روان‌کاوی - شناختی و انسان‌گرا
- ۴) انسان‌گرا - رفتاری و روان‌کاوی

۱۲۲ روان‌شناسان انسان‌گرا بر این باورند که روان‌شناسی باید با تجربه‌ی فرد مرتبط باشد و فرض این دیدگاه آن است که هر فرد
۱) ذهنی - مسؤول اعمال خویش می‌باشد.
۲) غیر عینی - تحت تأثیر عوامل خارجی قرار می‌گیرد.
۳) هشیار - به عنوان ماشین قلمداد شده است.
۴) عینی - تنها کنترل‌کننده‌ی رفتار خود می‌باشد.

۱۲۳ رویکرد انسان‌گرایی به هیجان به عنوان یک تجربه‌ی نگاه می‌کند که
۱) درونی - فرد سعی دارد آن را با واکنش‌های رفتاری قابل مشاهده توصیف و تبیین نماید.
۲) بیرونی - خود فرد نسبت به آن آگاهی دارد.
۳) بیرونی - فرد سعی دارد آن را با واکنش‌های رفتاری قابل مشاهده توصیف و تبیین نماید.
۴) درونی - خود فرد نسبت به آن آگاهی دارد.

| آزمایشی سنجش ۹۳

روش‌های تحقیق در روان‌شناسی علمی

این‌که انسان چگونه رفتار می‌کند، ارائه نمی‌دهند بلکه آن‌ها در صدد حمایت تجربی برای نظریه‌های ارائه شده با روش تحقیق علمی هستند. روان‌شناسان، زمان زیادی را صرف جمع‌آوری داده‌ها برای بررسی فرضیه‌های متفاوت می‌کنند. ممکن است تصور شود این جمع‌آوری داده‌ها از طریق آزمایش‌هایی است که روان‌شناسان

روان‌شناسان از طریق «مدارک و شواهد تحقیقی که مبتنی بر تحقیق تجربی باشد» نظرات خود را معرفی می‌نمایند و این همان چیزی است که راه و روش روان‌شناسی علمی را از روان‌شناسی غیرعلمی مجزا می‌سازد. روان‌شناسان صرفاً نظریه‌هایی را درباره‌ی

در آزمایشگاه انجام می‌دهند. اگرچه «بعضی از آن‌ها» از این روش به‌دست می‌آیند ولی این یکی از آن روش‌هایی است که روان‌شناسان برای بررسی فرضیه‌های خود انتخاب می‌نمایند.

روش آزمایشی

❏ فرض کنید روان‌شناسی می‌خواهد اثر سر و صدا را در عملکرد یادآوری بررسی نماید. در این‌جا ضروری است که روان‌شناس در ابتدا فرضیه‌ای را در این خصوص ارائه دهد؛ مثلاً «سر و صدا و تداوم آن، عملکرد یادآوری را کاهش می‌دهد». برای بررسی این فرضیه، آزمایشگر، احتمالاً باید عملکرد یک گروه از افراد را که در معرض سر و صدای زیاد قرار می‌گیرند، با گروهی دیگر از افراد را که در معرض این سر و صدا نیستند، در عملکرد یادآوری مقایسه نماید. این فرضیه دو متغیر را مورد بررسی قرار می‌دهد. مقدار سر و صدا و دیگری عملکرد یادآوری؛ هر دوی این متغیرها در طول آزمایش می‌تواند تغییر یابد. یکی از متغیرها به‌طور مستقیم به‌وسیله‌ی آزمایشگر دستکاری می‌شود؛ این متغیر، **متغیر مستقل** می‌باشد. در مثال کنونی، متغیر مستقل همان «مقدار سر و صدا» می‌باشد؛ متغیر دیگر، متغیری است که تحت تأثیر متغیر مستقل قرار می‌گیرد و به آن **متغیر وابسته** می‌گویند و در مثال کنونی «عملکرد یادآوری افراد در آزمایش»، متغیر وابسته می‌باشد. متغیر وابسته به جنبه‌هایی از رفتار که می‌تواند اندازه‌گیری و یا ارزیابی شود، اطلاق می‌شود. از سوی دیگر، متغیر وابسته، بستگی به چیزی دارد که آزمایشگر آن را کنترل می‌نماید. در حقیقت ارزیابی متغیر وابسته به آن دلیل می‌باشد که ما در صد آن هستیم که ملاحظه کنیم که آیا متغیر مستقل تغییری را در رفتار به وجود آورده است یا خیر.

❏ مهم‌ترین اصل روش آزمایشی **کنترل متغیر مستقل** (متغیری که دستکاری می‌شود) است. متغیر وابسته متغیری است که برای تغییر، آزاد است ولی تمامی متغیرهای دیگر بایستی کنترل شوند؛ یعنی ثابت نگه داشته شوند. این کار، به ما این امکان را می‌دهد که بعد بتوانیم بگوییم هرگونه تغییر در متغیر وابسته، نتیجه‌ی دستکاری در متغیر مستقل بوده است. در مثال قبل، ما می‌توانیم یک گروه از آزمودنی‌ها را در معرض سر و صدا قرار دهیم و گروه دیگر را در معرض هیچ صدایی قرار دهیم. چطور ما می‌توانیم ادعا کنیم که هرگونه تفاوت ناشی شده در عملکرد دو گروه، نتیجه‌ی سر و صدا می‌باشند، نه عوامل دیگر. در این‌جا ضروری است که ما بتوانیم تمام عوامل موجود در موقعیت

آزمایش، از قبیل نور، حرارت و ... را در هر دو گروه شبیه به یک‌دیگر نگه داریم. علاوه بر کنترل متغیرهای محیطی، باید دو گروه آزمایشی و کنترل نیز ویژگی‌های یکسانی را داشته باشند؛ مثلاً اگر یک گروه افراد باهوش‌تری باشند، چگونه ما می‌توانیم با اطمینان بگوییم که تفاوت دو گروه در عملکرد ناشی از متغیر مستقل بوده است و نه ناشی از ویژگی‌های دو گروه آزمایشی و کنترل؟

❏ یکی از ویژگی‌های روش آزمایشی این است که امکان نتیجه‌گیری رابطه‌ی علت و معلولی را فراهم می‌سازد. در واقع از لحاظ واژه‌شناسی علمی، «متغیر مستقل» را **علت** و «متغیر وابسته» را **معلول** گویند؛ یعنی در واقع فرض کرده‌ایم اگر Y (یعنی عملکرد ضعیف) به دنبال X (یعنی سر و صدا) بیاید، پس این منطقی است که استنباط کنیم که X علتی است بر Y . آنچه در مثال بالا اهمیت دارد، این است که ما تغییر را در محیط ایجاد کرده‌ایم و با فرض ثابت نگه داشتن سایر شرایط و همگن بودن آزمودنی‌ها در شرایط آزمایشی، چنین نتیجه‌گیری می‌نماییم که X علتی است بر Y ؛ یعنی سر و صدا علتی است بر عملکرد یادآوری.

❏ از مزایای اصلی روش آزمایشی، **تکرارپذیر بودن آن** می‌باشد. اگر آزمایش با شرایط کاملاً کنترل شده‌ای انجام شده باشد، این امکان برای سایر محققان نیز خواهد بود که نتایج آزمایش را دوباره تکرار کنند. تکرارپذیری یک امر اساسی و مهم است؛ یعنی اگر نتیجه واقعی است، پس در هنگام تکرار آزمایش‌های بعدی هم باید همان نتایج تکرار شود و اگر نتیجه واقعی و درست نباشد، نباید انتظار داشت که تکرار شود.

❏ اگر روش آزمایشی به صورت خیلی دقیق آن بخواهد انجام گیرد، چاره‌ای جز انجام آن در **شرایط آزمایشگاهی** نخواهد بود. در شرایط آزمایشگاهی، روان‌شناسان می‌کوشند تا زندگی واقعی را در شرایط آزمایشگاهی آن که قاعدتاً از شرایط طبیعی آن در خارج از آزمایشگاه متفاوت خواهد بود، ایجاد کنند که می‌توان عنوان «مصنوعی» را به آن داد. نکته‌ی دیگر آن که در بیشتر مواقع بررسی ویژگی‌های روانی در شرایط آزمایشگاهی امکان‌پذیر نمی‌باشد؛ زیرا رفتار در آن شرایط مصنوعی است و از حالت طبیعی خارج می‌شود؛ به‌طور مثال، مادرانی که تحت شرایط آزمایشگاهی مورد مشاهده‌ی آزمایشگران قرار می‌گرفتند، با بچه‌های خود دوستانه‌تر و صمیمی‌تر رفتار می‌کردند تا هنگامی که در شرایط طبیعی قرار داشتند.

پرسش‌های چهارگزینه‌ای

روانشناسی می‌خواهد اثر بی‌خوابی را بر مدت رؤیا در خواب بعدی مطالعه کند. دو گروه آزمودنی انتخاب می‌کند یک گروه را ۲۴ ساعت و گروه دیگر را ۴۸ ساعت بیدار نگه می‌دارد و آن‌گاه مدت رؤیای آن‌ها را در خواب بعدی اندازه می‌گیرد. در این پژوهش متغیر وابسته چیست؟ | آزمایشی سنجش ۹۰

- (۱) بی‌خوابی ۲۴ ساعته
- (۲) بی‌خوابی ۴۸ ساعته
- (۳) مدت رؤیا در خواب
- (۴) مدت رؤیای دو گروه در بیداری

۱۲۵

در یک پژوهش، متغیری را که یک پژوهشگر می‌تواند با انتخاب خود آن را تغییر دهد، چه می‌نامند؟

□ □

- (۱) تابع (۲) کنترل (۳) مستقل (۴) وابسته

۱۲۶

متغیر وابسته متغیری است که

□ □

- (۱) آزمایش‌ده آن را دستکاری می‌کند.

- (۳) در زمان‌های مختلف تغییر می‌یابد.

- (۲) در فاصله‌ی کار و استراحت به وجود می‌آید.

- (۴) نتیجه‌ی آن به متغیر مستقل بستگی دارد.

۱۲۷

کدام روش تحقیق، کاملاً کنترل شده است؟

□ □

- (۱) اجرای آزمون‌ها (۲) روش آزمایشی (۳) روش بالینی (۴) مشاهده‌ی طبیعی

۱۲۸

برای تبیین‌های علت و معلولی کدام روش تحقیق به کار می‌رود؟

□ □

- (۱) آزمایشی (۲) همبستگی (۳) زمینه‌یابی (۴) مشاهده‌ی طبیعی

۱۲۹

در فرضیه‌ی «سلامت روانی افراد با آموزش مهارت‌های زندگی، تمرینات منظم جسمانی و نگرش مثبت به واقعیت‌ها، گسترش می‌یابد.» متغیر

وابسته کدام است؟

□ □

- (۱) سلامت روانی (۲) آموزش مهارت‌های زندگی (۳) تمرینات منظم جسمانی (۴) نگرش مثبت به واقعیت‌ها

۱۳۰

در انجام دادن آزمایش‌ها باید دقت کرد تا همه چیز ثابت بماند مگر

□ □

- (۱) گروه آزمایشی (۲) گروه کنترل (۳) متغیر مستقل (۴) متغیر وابسته

۱۳۱

پژوهشگری در نظر دارد اثر سن بر نگرش را مطالعه کند. گروه‌های ۲۰ ساله، ۳۰ ساله و ... را با یک آزمون نگرش‌سنج تحت آزمایش قرار

می‌دهد. در این پژوهش، «متغیر مستقل» کدام است؟

□ □

- (۱) آزمون (۲) نگرش (۳) سن (۴) تغییر نگرش

۱۳۲

در روش آزمایشی، منظور از کنترل متغیرهای دیگر (غیر از متغیرهای مستقل و وابسته) کدام است؟

□ □

- (۱) جفت و جور کردن آن‌ها (۲) ثابت نگه‌داشتن آن‌ها

- (۳) در اختیار داشتن تعداد آن‌ها (۴) جدا کردن سهم هر یک از آن‌ها

۱۳۳

در فرضیه‌ی زیر، متغیر وابسته کدام است؟

□ □

«در میان داوطلبان گروه آزمایشی علوم انسانی در آزمون سراسری سال ۱۳۸۹ در استان تهران، میزان انتخاب رشته‌ی روان‌شناسی در نزد

داوطلبان دختر، بیش از داوطلبان پسر این گروه آزمایشی است.»

- (۱) جنسیت (دختر - پسر) (۲) داوطلبان گروه آزمایشی علوم انسانی

- (۳) آزمون سراسری سال ۱۳۸۹ (۴) میزان انتخاب رشته‌ی روان‌شناسی

۱۳۴

در یک دبستان، برای کلاس «سوم الف» یک فیلم سینمایی با صحنه‌های خشونت‌آمیز پخش شده است اما برای کلاس «سوم ب» هیچ فیلمی

پخش نشده است. در زنگ تفریح مشاهده می‌شود که دانش‌آموزان کلاس «سوم الف» رفتارهای خشونت‌آمیزی از خود نشان می‌دهند و

سایر دانش‌آموزان از جمله کلاس «سوم ب»، با تعجب به آن‌ها نگاه می‌کنند. در این آزمایش، متغیر مستقل و متغیر وابسته (به ترتیب) کدام

است؟

□ □

- (۱) کلاس سوم الف - رفتار خشونت‌آمیز (۲) کلاس سوم ب - کلاس سوم الف

- (۳) کلاس سوم ب - فیلم پخش شده (۴) فیلم پخش شده - رفتار خشونت‌آمیز

۱۳۵

پژوهشگری با روش آزمایشی این فرضیه را که «اضطراب موجب کاهش بهره‌ی هوشی می‌شود» تحقیق می‌کند؛ به ترتیب «متغیر مستقل» و

«متغیر وابسته» کدام است؟

□ □

- (۱) هوش - اضطراب (۲) بهره‌ی هوشی - اضطراب (۳) اضطراب - بهره‌ی هوشی (۴) اضطراب - اضطراب

در کدام یک از انواع روش‌های تحقیق در روان‌شناسی، روان‌شناس می‌تواند عوامل مورد مطالعه را بهتر کنترل کند؟

□ □

- (۱) مشاهده (۲) آزمایشی (۳) مصاحبه (۴) پرسش‌نامه

۱۳۷

متغیر مستقل متغیری است که محقق آن را

□ □

- (۱) تغییر می‌دهد تا اثر آن را بر روی متغیر تابع به دست آورد.

- (۲) تغییر نمی‌دهد تا متغیرهای دیگر را بتواند شناسایی کند.

- (۳) دستکاری می‌کند تا میزان تغییرات آن را مورد سنجش قرار دهد.

- (۴) دستکاری نمی‌کند تا متغیرهای دیگر مورد ارزیابی و سنجش قرار گیرد.

۱۳۸

پژوهشگری تصمیم دارد تأثیر سر و صدای مزاحم را بر دقت افراد، مورد بررسی قرار دهد. متغیرهای این پژوهش را مشخص کنید.

- (۱) سر و صدای مزاحم (مستقل) - دقت (وابسته)
(۲) سر و صدای مزاحم (مستقل) - دقت (مستقل) [آزمایشی سنجش ۹۱]
(۳) سر و صدای مزاحم (وابسته) - دقت (وابسته)
(۴) سر و صدای مزاحم (وابسته) - دقت (مستقل)

۱۳۹

وقتی پژوهشگر شرایط را کنترل می‌کند تا تأثیر یک عامل را در رفتار بخصوصی مورد بررسی قرار دهد، از کدام تکنیک مطالعه‌ی تجربی استفاده نموده است؟

- (۱) تست (۲) آزمایشی (۳) روانکاوی (۴) روش بالینی [آزمایشی سنجش ۹۳]

۱۴۰

در روش آزمایشی، برای آن‌که بتوانیم با اطمینان بگوییم که تغییر حاصل، نتیجه‌ی متغیر مستقل مورد نظر ماست، چه باید بکنیم؟

- (۱) تا آن‌جا که ممکن است باید همه چیز به جز متغیر وابسته را تغییر دهیم.
(۲) تا آن‌جا که ممکن است باید همه چیز به جز متغیر وابسته ثابت نگه داشته شود.
(۳) تا آن‌جا که ممکن است باید همه چیز به جز متغیر مستقل ثابت نگه داشته شود.
(۴) تا آن‌جا که ممکن است باید همه چیز به جز متغیر مستقل را تغییر دهیم.

۱۴۱

در روش آزمایشی، چرا باید همه چیز به جز متغیر مستقل، ثابت نگه داشته شود؟

- (۱) تا بتوانیم متغیر وابسته را از متغیر مستقل جدا کنیم.
(۲) تا بتوانیم تأثیر متغیرهای دیگر را نیز بررسی کنیم.
(۳) تا بتوانیم عملکرد فرد را در رابطه با متغیر وابسته بررسی کنیم.
(۴) تا بتوانیم با اطمینان بگوییم که تغییر حاصل، نتیجه‌ی متغیر مستقل مورد نظر ماست.

۱۴۲

کدام عبارت صحیح است؟

- (۱) مهم‌ترین اصل روش آزمایشی، کنترل متغیر وابسته است.
(۲) متغیر مستقل، متغیری است که برای تغییر آزاد است.
(۳) مهم‌ترین اصل روش آزمایشی، کنترل متغیر مستقل است.
(۴) در روش آزمایشی تمامی متغیرها به جز متغیر مستقل باید ثابت نگه داشته شوند.

۱۴۳

مهم‌ترین اصل روش آزمایشی و از مزایای اصلی روش آزمایشی آن می‌باشد.

- (۱) کنترل متغیر مستقل - تکرارپذیر بودن
(۲) تعریف عملیاتی - کنترل متغیر وابسته
(۳) کنترل متغیر وابسته - نتیجه‌گیری علت و معلولی
(۴) کنترل تمامی متغیرها - رابطه‌ی علت و معلولی

۱۴۴

در یک پژوهش علمی، کدام یک از متغیرها مورد دستکاری قرار می‌گیرد تا اثرات آن بر روی متغیرهای دیگر مشخص شود؟

- (۱) وابسته (۲) مستقل (۳) تعدیل کننده (۴) کنترل

۱۴۵

کدام یک از روش‌های مطالعه‌ی رفتار می‌تواند علت‌ها را آشکار کند؟

- (۱) مشاهده‌ی طبیعی (۲) همبستگی (۳) آزمون‌ها (۴) آزمایشی

۱۴۶

در بررسی تأثیر تشویق بر افزایش یادگیری، کدام مورد متغیر مستقل است؟

- (۱) تشویق (۲) یادگیری (۳) افزایش یادگیری (۴) افزایش اعتماد به نفس

۱۴۷

محقق قصد دارد تأثیر یک برنامه‌ی آموزشی تلویزیونی را در درمان کودکان بزهکار مورد بررسی قرار دهد. او از چه روشی باید استفاده کند؟

- (۱) همبستگی (۲) آزمایشی (۳) زمینه‌یابی (۴) موردی

۱۴۸

در کدام یک از روش‌های تحقیقی زیر، محقق از متغیرهای مستقل و وابسته استفاده می‌کند؟

- (۱) آزمایشی (۲) مشاهده‌ی طبیعی (۳) همبستگی (۴) زمینه‌یابی

۱۴۹

وقتی آزمایش کننده قصد دارد اثر نور را بر مردمک چشم بسنجد، کدام مورد متغیر مستقل محسوب می‌شود؟

- (۱) آزمایش کننده (۲) باز شدن مردمک چشم (۳) تنگ شدن مردمک چشم (۴) نور

۱۵۰

روان‌شناسی که می‌خواهد پیرامون «تأثیر تلقین بر میزان عملکرد حافظه» تحقیق کند، از کدام روش تحقیقی بهره می‌گیرد؟

- (۱) روش آزمایشی (۲) مطالعه‌ی همبستگی (۳) مطالعه‌ی موردی (۴) زمینه‌یابی

۱۵۱

به باری کدام عامل می‌توان فرضیه‌ها را آزمون نمود؟

- (۱) آزمایش تجربی (۲) رفتار طبیعی (۳) ادراک (۴) عقل

۱۵۲

وقتی محقق شرایط را به نحوی کنترل می‌کند تا تأثیر یک عامل را در رفتار فرد، مورد بررسی قرار دهد، در این شرایط او به دست زده است.

- (۱) مشاهده‌ی عینی (۲) آزمایش (۳) مشاهده‌ی طبیعی (۴) مشاهده‌ی مستقیم

۱۵۳

محقق می‌خواهد تأثیر روش‌های مختلف مطالعه را بر میزان یادگیری دانش‌آموزان مورد بررسی قرار دهد. متغیرهای این تحقیق را مشخص کنید.

آزمایشی سنجش ۹۱

- (۱) روش مطالعه (مستقل) - یادگیری (وابسته)
- (۲) روش مطالعه (وابسته) - یادگیری (وابسته)
- (۳) روش مطالعه (مستقل) - یادگیری (مستقل)
- (۴) روش مطالعه (وابسته) - یادگیری (مستقل)

۱۵۴

محقق برای بررسی تأثیر بازی‌های رایانه‌ای بر روی سطح نمرات دانش‌آموزان، دو مدرسه‌ی شبانه‌روزی را مورد بررسی قرار می‌دهد. او در مدرسه‌ی «الف» امکانات لازم برای بازی رایانه‌ای را فراهم می‌کند اما در مدرسه‌ی «ب» این امکانات را فراهم نمی‌کند و آنگاه در آخر دوره‌ی تحصیل، نمرات این دانش‌آموزان را با هم مقایسه می‌کند. نام این روش مطالعاتی، مدرسه‌ی الف، مدرسه‌ی ب، نمرات دانش‌آموزان و امکانات بازی‌های رایانه‌ای (به ترتیب) کدام است؟

سراسری خارج ۹۱ - آزمایشی سنجش ۹۱

- (۱) روش آزمایشی - گروه کنترل - گروه آزمایشی - متغیر وابسته - متغیر مستقل
- (۲) روش آزمایشی - گروه آزمایشی - گروه کنترل - متغیر وابسته - متغیر مستقل
- (۳) روش همبستگی - گروه کنترل - گروه آزمایشی - متغیر مستقل - متغیر وابسته
- (۴) روش همبستگی - گروه آزمایشی - گروه کنترل - متغیر وابسته - متغیر مستقل

۱۵۵

به جنبه‌هایی از رفتار که می‌تواند اندازه‌گیری و یا ارزیابی شود، متغیر می‌گویند.

سراسری ۹۲ - آزمایشی سنجش ۹۴ و ۹۱ و ۹۰

- (۱) کنترل
- (۲) مستقل
- (۳) وابسته
- (۴) مداخله‌گر

۱۵۶

در بررسی تأثیر روش تدریس در یادگیری دانش‌آموزان، متغیر وابسته و معلول به ترتیب کدام است؟

آزمایشی سنجش ۹۰

- (۱) یادگیری دانش‌آموزان - یادگیری دانش‌آموزان
- (۲) روش تدریس - یادگیری دانش‌آموزان
- (۳) یادگیری دانش‌آموزان - روش تدریس
- (۴) روش تدریس - روش تدریس

۱۵۷

در مثال «سر و صدا و تداوم آن، عملکرد یادآوری را کاهش می‌دهد.» به ترتیب «عملکرد یادآوری» و «سر و صدا» کدام متغیرها را نشان می‌دهند و از لحاظ واژه‌شناسی به هر یک از این متغیرها چه گفته می‌شود؟

آزمایشی سنجش ۹۱

- (۱) مستقل ← معلول - وابسته ← علت
- (۲) وابسته ← معلول - مستقل ← علت
- (۳) مستقل ← علت - وابسته ← معلول
- (۴) وابسته ← علت - مستقل ← معلول

۱۵۸

مهم‌ترین اصل روش آزمایشی کدام است و چرا در بیش‌تر مواقع، بررسی ویژگی‌های روانی در شرایط آزمایشگاهی امکان‌پذیر نمی‌باشد؟

آزمایشی سنجش ۹۰

- (۱) کنترل متغیر مستقل - امکان تکرار نتایج وجود ندارد.
- (۲) تکرارپذیر بودن - رفتار در آن شرایط مصنوعی است.
- (۳) کنترل متغیر مستقل - رفتار از حالت طبیعی خارج می‌شود.
- (۴) تکرارپذیر بودن - نتیجه، واقعی و درست نیست.

۱۵۹

از مزایای اصلی روش آزمایشی کدام است و کدام متغیر برای تغییر، آزاد است؟

آزمایشی سنجش ۹۳ و ۹۱ و ۹۰

- (۱) کنترل متغیر مستقل - مستقل
- (۲) تکرارپذیر بودن - وابسته
- (۳) کنترل متغیر مستقل - وابسته
- (۴) تکرارپذیر بودن - مستقل

۱۶۰

توضیح کدام گزینه نادرست است؟

- (۱) فرضیه ← حدس اولیه‌ی قابل بررسی تجربی درباره‌ی پدیده‌ی مورد نظر
- (۲) متغیر مستقل ← متغیر آزاد برای تغییر
- (۳) استقراء ← اولین قدم در ایجاد دانش
- (۴) تئوری ← یک نظام کلی برای تبیین پدیده‌ی مورد نظر

۱۶۱

در عبارت «سر و صدا و تداوم آن، عملکرد یادآوری را کاهش می‌دهد» کدام متغیر برای تغییر آزاد است و کدام متغیر به وسیله‌ی آزمایشگر دستکاری می‌شود؟

آزمایشی سنجش ۹۱

- (۱) عملکرد یادآوری - مقدار سر و صدا
- (۲) متغیر مستقل - مقدار سر و صدا
- (۳) متغیر مستقل - مقدار سر و صدا
- (۴) عملکرد یادآوری - متغیر وابسته

۱۶۲

مهم‌ترین اصل روش آزمایشی چیست و چرا روش‌های همبستگی به‌طور کلی در سطح پایین‌تری نسبت به روش‌های آزمایشی قرار دارند؟

آزمایشی سنجش ۹۰

- (۱) کنترل متغیر مستقل - رابطه‌ی علت و معلول را نمی‌توان از این‌گونه روش‌ها استنباط کرد.
- (۲) تکرارپذیر بودن - رابطه‌ی علت و معلول را نمی‌توان از این‌گونه روش‌ها استنباط کرد.
- (۳) کنترل متغیر مستقل - بررسی ویژگی‌های رفتاری در شرایط آزمایشگاهی امکان‌پذیر نمی‌باشد.
- (۴) تکرارپذیر بودن - بررسی ویژگی‌های رفتاری در شرایط آزمایشگاهی امکان‌پذیر نمی‌باشد.

- (۱) کنترل متغیر مستقل - به‌طور مستقیم به‌وسیله‌ی آزمایشگر دستکاری می‌شود.
- (۲) تکرارپذیر بودن آن - بستگی به چیزی دارد که آزمایشگر آن را کنترل می‌کند.
- (۳) کنترل متغیر مستقل - به جنبه‌هایی از رفتار که می‌تواند اندازه‌گیری و یا ارزیابی شود، اطلاق می‌شود.
- (۴) تکرارپذیر بودن آن - برای تغییر آزاد است ولی تمامی متغیرهای دیگر باید کنترل شوند.

روش همبستگی

«فرض کنید که ما علاقه‌مند به مطالعه‌ی این فرضیه باشیم که خشونت در تلویزیون منتهی به رفتار پرخاشگرانه می‌شود. یک راه برای بررسی این فرضیه این است که دو نوع اطلاعات را از گروهی از مردم به دست آوریم: ۱- میزان ساعاتی که خشونت را از تلویزیون مشاهده کرده‌اند. ۲- تا چه اندازه در موقعیت‌های مختلف، از خود رفتار پرخاشگرانه نشان می‌دهند. اگر فرضیه صحیح باشد، پس ما می‌توانیم انتظار داشته باشیم که آن‌هایی که بیشترین ساعت خشونت را در تلویزیون مشاهده کرده‌اند، باید بیشترین مقدار پرخاشگری را از خود بروز دهند. از لحاظ تکنیکی، این روش به دنبال یک همبستگی، یا ارتباط بین تماشای خشونت و پرخاشگری است و هر قدر بین این دو متغیر، نزدیکی وجود داشته باشد، بیشترین همبستگی را نشان خواهد داد. در روش همبستگی، محقق در صدد دستکاری متغیر مستقل نیست تا تأثیرات آن را در متغیر وابسته جست‌وجو نماید. روش‌های همبستگی به طور کلی در سطح پایین‌تری نسبت به روش‌های آزمایشی قرار دارند؛ به این دلیل که رابطه‌ی علت و معلول را نمی‌توان از این‌گونه روش‌ها استنباط کرد؛ مثلاً وقتی مشخص شد که بین پرخاشگری و تماشای خشونت در تلویزیون، ارتباط وجود دارد در این شرایط نمی‌توان گفت که تماشای خشونت در تلویزیون منجر به رفتار پرخاشگرانه می‌شود؛ زیرا شاید افراد پرخاشگر بیشتر به تماشای تلویزیون می‌پردازند یا

خانواده‌هایی که امکانات تفریحی کم‌تری برای فرزندان خود فراهم می‌کنند، بیشتر تشویق می‌کنند که افراد خانواده تلویزیون تماشا کنند و از این طریق، باعث پرخاشگری در کودکان خانواده می‌شوند و یا موارد دیگر.

«علی‌رغم مشکلات تفسیری در روش همبستگی، دلایل چندی وجود دارد که روان‌شناسان را به استفاده از این روش ترغیب می‌کند: اولاً بررسی بسیاری از فرضیه‌های روان‌شناختی از طریق روش آزمایشی امکان‌پذیر نمی‌باشد؛ به‌طور مثال، این فرضیه که «استعمال دخانیات باعث بروز بیماری‌های جسمانی می‌شود» را نمی‌توان از طریق وادار کردن افرادی به استعمال سیگار و افراد دیگری را به عدم استفاده از سیگار بررسی نمود؛ لذا باید گفت که بررسی این‌گونه فرضیه‌های روان‌شناختی صرفاً از طریق روش همبستگی صورت می‌پذیرد.

ثانیاً از طریق روش همبستگی می‌توان تعداد زیادی از متغیرها را در یک زمان محدود مورد بررسی قرار داد که این امر از طریق روش آزمایشی امکان‌پذیر نخواهد بود.

ثالثاً روش همبستگی روش مفیدی برای محقق فراهم می‌کند که با توجه به آن اطلاعات، ضرورت استفاده از روش آزمایشی منفی می‌شود؛ به‌طور مثال، اگر از طریق روش همبستگی مشخص شد که هیچ‌گونه همبستگی و رابطه‌ای بین تماشای خشونت در تلویزیون و رفتار پرخاشگرانه وجود ندارد، این یافته به خودی خود، عدم ضرورت به بررسی روش آزمایشی را نوید خواهد داد.

پرسش‌های چهارگزینه‌ای

برای بررسی این فرضیه که «استعمال دخانیات باعث بروز بیماری‌های ریوی می‌شود»، کدام روش تحقیقی مناسب‌تر است؟

- (۱) آزمایشی
- (۲) مشاهده‌ی طبیعی
- (۳) بنیادی
- (۴) همبستگی

یکی از عللی که روان‌شناسان را وادار کرده است که از روش همبستگی استفاده کنند، عبارت است از:

- (۱) سهولت تحقیق همبستگی و محاسبات همبستگی
- (۲) نبود رابطه‌ی علت و معلولی بین بسیاری از پدیده‌ها
- (۳) امکان‌پذیر نبودن بررسی آزمایشی بسیاری از فرضیه‌ها
- (۴) دقت و اعتبار بیشتر روش همبستگی نسبت به سایر روش‌ها

مناسب‌ترین شیوه برای بررسی فرضیه‌ی «استعمال دخانیات باعث بروز بیماری‌های جسمانی می‌شود» کدام است؟

- (۱) همبستگی
- (۲) آزمایشی
- (۳) مشاهده‌ی طبیعی
- (۴) مشاهده با دخالت آزمایشگر

۱۶۷

در پژوهشی بین تماشای خشونت در تلویزیون و رفتار پرخاشگرانه همبستگی به دست آمده است. کدام نتیجه‌گیری درست است؟

| سراسری ۹۳ |

(۱) تماشای فیلم‌های خشن علت پرخاشگری است.

(۲) پرخاشگری افراد علت تماشای فیلم‌های خشن است.

(۳) نمی‌توان نتیجه گرفت که تماشای فیلم‌های خشن علت پرخاشگری است.

(۴) ارتباط منطقی بین تماشای فیلم خشن در تلویزیون و رفتار پرخاشگرانه وجود ندارد.

۱۶۸

کدام یک از موارد زیر، جزء دلایلی که روان‌شناسان را به استفاده از روش همبستگی ترغیب می‌کند، نمی‌باشد؟

| آزمایشی سنجش ۹۴ |

(۱) روش همبستگی روش مفیدی برای محقق فراهم می‌کند که با توجه به آن اطلاعات، ضرورت استفاده از روش آزمایشی منتفی می‌شود.

(۲) بررسی بسیاری از فرضیه‌های روان‌شناختی از طریق روش آزمایشی امکان‌پذیر نمی‌باشد.

(۳) از طریق روش همبستگی می‌توان تعداد زیادی از متغیرها را در یک زمان محدود مورد بررسی قرار داد که این امر از طریق روش آزمایشی امکان‌پذیر نخواهد بود.

(۴) روش‌های همبستگی به‌طور کلی در سطح بالاتری نسبت به روش‌های آزمایشی قرار دارند.

۱۶۹

علی‌رغم مشکلات تفسیری در روش همبستگی، دلایلی وجود دارد که روان‌شناسان را به استفاده از این روش ترغیب می‌کند. کدام مورد جزء

| آزمایشی سنجش ۹۴ |

این دلایل نمی‌باشد؟

(۱) روش همبستگی روش مفیدی برای محقق فراهم می‌کند که با توجه به آن اطلاعات، ضرورت استفاده از روش آزمایشی منتفی می‌شود.

(۲) روش‌های همبستگی به‌طور کلی در سطح بالاتری نسبت به روش‌های آزمایشی قرار دارند.

(۳) از طریق روش همبستگی می‌توان تعداد زیادی از متغیرها را در یک زمان محدود مورد بررسی قرار داد که این امر از طریق روش آزمایشی امکان‌پذیر نخواهد بود.

(۴) بررسی بسیاری از فرضیه‌های روان‌شناختی از طریق روش آزمایشی امکان‌پذیر نمی‌باشد.

روش مشاهده‌ی طبیعی

«مشاهده‌ی طبیعی» هنگامی انجام می‌شود که رفتار بدون دخالت آزمایشگر مورد بررسی قرار می‌گیرد. این رویکرد در واقع توسط کردارشناسان همچون لورنز معرفی گردید. کردارشناسان رفتار حیوانات را در محیط و زیستگاه‌های طبیعی آن‌ها و نه در آزمایشگاه، مورد بررسی قرار می‌دادند و اطلاعات بیشتری را در مقایسه با شرایط آزمایشی از زندگی حیوانات به دست می‌آوردند.

«آندرسون» درخصوص استفاده از روش مشاهده‌ی طبیعی مطالعه‌ای در مورد رفتار انسان انجام داده است. او رفتار کودکان را در پارک لندن در خصوص میزان فاصله گرفتن کودک از مادر اندازه‌گیری

کرد و مشاهده کرد که کودکان زیر ۳ سال بیش از ۶ الی ۷ متر از مادر دور نمی‌شوند. این مطالعه زمینه‌ساز مطالعات در خصوص «رفتار دل‌بستگی» بوده است.

«شرط لازم در مشاهده‌ی طبیعی، عدم آگاهی شرکت‌کنندگان در مشاهده» است که باعث می‌شود رفتار به‌طور طبیعی مورد مشاهده قرار گیرد. در بسیاری از تحقیقات روان‌شناسی که با این روش انجام شده‌اند، به مراتب، اطلاعات سودمند و مفیدتری را در مقایسه با روش آزمایشی فراهم آورده‌اند.

«از معایب روش مشاهده می‌توان به عدم کنترل آزمایشگر روی رفتار اشاره کرد و علاوه بر این، اطلاعاتی که از این طریق به دست می‌آید، نمی‌تواند رابطه‌ی علت و معلولی را نشان دهد».

پرسش‌های چهارگزینه‌ای

۱۷۰

پژوهشگری که در یک فروشگاه بزرگ رفتار مشتریان را تحت نظر قرار می‌دهد، از کدام روش استفاده کرده است؟

(۱) روش بالینی

(۲) مطالعه‌ی علمی

(۳) مشاهده‌ی آزمایشگاهی

(۴) مشاهده‌ی طبیعی

۱۷۱

یکی از امتیازهای روش آزمایشی بر روش مشاهده این است که آزمایشگر می‌تواند

(۱) از ابزار کمک بگیرد.

(۲) در موقعیت‌های واقعی کار کند.

(۳) با تغییر یک متغیر اثر آن را روی متغیر دیگر بررسی کند.

(۴) نظر خود را وارد عمل کند.

۱۷۲

از معایب روش می‌توان به عدم کنترل آزمایشگر روی رفتار اشاره کرد و علاوه بر آن، رابطه‌ی علت و معلولی را نشان نمی‌دهد.

| آزمایشی سنجش ۹۳ و ۹۲ |

(۱) آزمایشی

(۲) همبستگی

(۳) پرسشنامه

(۴) مشاهده‌ی طبیعی

۱۷۳

وقتی محققی جهت مطالعه‌ی رفتار کودکان پیش‌دبستانی ساعت‌ها رفتار آنان را به هنگام بازی در مهد کودک نظاره می‌نماید، در این شرایط او از کدام روش استفاده نموده است؟

- (۱) مطالعات همبستگی (۲) زمینه‌یابی (۳) مشاهده‌ی طبیعی (۴) روش آزمایشی

۱۷۴

محقق‌ی قصد دارد مشخص کند «استعمال دخانیات در چه شرایطی بیش‌تر رخ می‌دهد؟». کدام روش تحقیق برای این تحقیق مناسب است؟

- (۱) آزمایشی (۲) مشاهده‌ی طبیعی (۳) همبستگی (۴) مطالعه‌ی سوابق پژوهشی

۱۷۵

آندرسون با استفاده از روش مطالعه‌ای درباره‌ی رفتار انسان انجام داد. او رفتار کودکان را در پارک در خصوص میزان فاصله گرفتن کودک از مادر اندازه‌گیری کرد. مطالعات او زمینه‌ساز مطالعات در خصوص شد.

- (۱) همبستگی - مراجع محوری (۲) مشاهده‌ی طبیعی - رفتار دلبستگی (۳) همبستگی - رفتار دلبستگی (۴) مشاهده‌ی طبیعی - مراجع محوری

۱۷۶

از معایب روش مشاهده‌ی طبیعی می‌توان به اشاره کرد و اطلاعاتی که از این طریق به‌دست می‌آید

- (۱) عدم آگاهی شرکت‌کنندگان در آن - سودمندتر و مفیدتر از روش همبستگی است. (۲) عدم کنترل آزمایشگر روی رفتار - نمی‌تواند رابطه‌ی علت و معلولی را نشان دهد. (۳) عدم آگاهی شرکت‌کنندگان در آن - نمی‌تواند رابطه‌ی علت و معلولی را نشان دهد. (۴) عدم کنترل آزمایشگر روی رفتار - سودمندتر و مفیدتر از روش همبستگی است.

۱۷۷

ویژگی روش مشاهده‌ی طبیعی کدام است و این روش توسط چه کسی معرفی گردید؟

- (۱) رفتار بدون دخالت آزمایشگر مورد بررسی قرار می‌گیرد - لورنز (۲) تعداد زیادی از متغیرها در یک زمان محدود مورد بررسی قرار می‌گیرند - لورنز (۳) زمینه‌ساز مطالعه در خصوص رفتار دلبستگی شد - آندرسون (۴) تکرارپذیر است - آندرسون

۱۷۸

روش مشاهده‌ی طبیعی توسط کدام کردارشناس معرفی گردید و در این روش، کردارشناسان رفتار حیوانات را در کدام مکان مورد بررسی قرار می‌دادند؟

- (۱) لورنز - محیط و زیستگاه‌های طبیعی آن‌ها (۲) آندرسون - محیط و زیستگاه‌های طبیعی آن‌ها (۳) آندرسون - آزمایشگاه (۴) لورنز - آزمایشگاه

۱۷۹

شرط لازم در مشاهده‌ی طبیعی کدام است و باعث چه می‌شود؟

- (۱) عدم آگاهی شرکت‌کنندگان در مشاهده - اطلاعات سودمندتر و مفیدتری در مقایسه با روش آزمایشی به‌دست آید. (۲) عدم کنترل آزمایشگر روی رفتار - رفتار به‌طور طبیعی مورد مشاهده قرار گیرد. (۳) عدم آگاهی شرکت‌کنندگان در مشاهده - رفتار به‌طور طبیعی مورد مشاهده قرار گیرد. (۴) عدم کنترل آزمایشگر روی رفتار - اطلاعات سودمندتر و مفیدتری در مقایسه با روش آزمایشی به‌دست آید.

۱۸۰

چه کسی رفتار کودکان را در خصوص میزان فاصله گرفتن کودک از مادر اندازه‌گیری کرد و مطالعه‌ی او زمینه‌ساز مطالعات در خصوص چه رفتاری بوده است؟

- (۱) آندرسون - همبستگی (۲) لورنز - دلبستگی (۳) آندرسون - دلبستگی (۴) لورنز - همبستگی

۱۸۱

مطالعات در خصوص استفاده از روش در مورد رفتار انسان، زمینه‌ساز مطالعات در خصوص رفتار دلبستگی بوده است.

- (۱) لورنز - همبستگی (۲) آندرسون - مشاهده‌ی طبیعی (۳) لورنز - مشاهده‌ی طبیعی (۴) آندرسون - همبستگی

حوزه‌های تحقیقی در روان‌شناسی

می‌باشد. در «تحقیقات کاربردی»، هدف، استفاده‌ی عملی از

یافته‌های روان‌شناسی در زندگی روزمره است؛ مثلاً با استفاده از اصول روان‌شناسی شناختی می‌خواهیم بدانیم که چگونه می‌توان میزان خواندن را در دانش‌آموزان افزایش داد و یا کیفیت آن را بهبود بخشید و یا چگونه داروها می‌توانند در فعالیت‌های مغزی اثر گذاشته و باعث تغییر رفتار غیرعادی شوند.

تحقیق در روان‌شناسی کلاً یک امر آکادمیک بوده و بیشتر در دانشگاه‌ها و مؤسسات پژوهشی انجام می‌شود. تحقیق در روان‌شناسی خود می‌تواند به دو دسته تحقیقات بنیادی و تحقیقات کاربردی تقسیم شود. هدف اصلی در «تحقیقات بنیادی»، **گسترش و افزایش دانش ما در پدیده‌ی مورد نظر و به‌طور خاص رفتار**

روانشناسی می‌تواند راه دسترسی شما به انواع مشاغل را هموار کند. برای آشنا شدن با مشاغل ممکن در حوزه‌های تجارت، خدمات اجتماعی و انسانی و تحقیق به جدول زیر توجه کنید.

تحقیق	خدمات اجتماعی / انسانی	تجارت
دستیار تحقیق	مددکاری	مدیر پرسنلی
محقق بازاریابی	مشاوره‌ی کودکان	مدیر روابط عمومی
دستیار بهداشت روانی	مشاوره‌ی شغلی	نماینده‌ی فروش
تحلیل‌گر تحقیق	مشاوره‌ی تحصیلی	تبلیغات
دستیار آماری	دستیار مشاوره و روان‌شناسی	متصدی وام

با اخذ مدرک کارشناسی ارشد یا دکتری می‌توانید دامنه‌ی فرصت‌های شغلی پیش روی خودتان را گسترش دهید؛ مثلاً با تصویب قانون سازمان روان‌شناسی و مشاوره‌ی کشور در سال ۱۳۸۱ روان‌شناسان و مشاوران دارای مدرک کارشناسی ارشد و دکتری پس از احراز کسب رتبه‌ی علمی و با داشتن پروانه می‌توانند به ارائه‌ی خدمات روان‌شناسی و مشاوره در حیطه‌های خاص حرفه‌ای بپردازند.

حوزه‌های اصلی	حوزه‌های کوچک‌تر
شناختی	پردازش اطلاعات در زمینه‌های توجه، حافظه، یادآوری، تفکر، زبان و حل مسأله
رشدی	رشد انسان در جنبه‌های عقلانی، جسمانی، هیجانی و اخلاقی
اجتماعی	نحوه و چگونگی ارتباط فرد با دیگری شامل نگرش‌ها، ادراک اجتماعی و رهبری فرد در گروه
فیزیولوژیک	رابطه‌ی بین مغز و رفتار و تعیین قسمت‌های مختلف مغز در پدیدآیی رفتار
تفاوت‌های فردی	تفاوت بین انسان‌ها در زمینه‌ی هوش، شخصیت و اختلالات رفتاری

حوزه‌های شغلی در روان‌شناسی

کار در رشته‌ی روان‌شناسی نشان «علاقه‌مندی شما درباره‌ی رفتار خودتان و دیگران» است. با کار در رشته‌ی روان‌شناسی نه تنها دانش و فهم شما درباره‌ی رفتار افزایش می‌یابد بلکه صاحب مجموعه‌ی غنی و متنوعی از مهارت‌ها می‌شوید که در کارهای مختلف (اعم از حرفه‌ای و غیرحرفه‌ای) به شما کمک می‌کند. مدرک کارشناسی

پرسش‌های چهارگزینه‌ای

سراسری خارج ۹۰ - آزمایشی سنجش ۹۱ و ۸۹

کدام یک از تحقیقات زیر کاربردی محسوب می‌شود؟

۱۸۲

(۲) مقایسه‌ی هوش تجسم فضایی مهندسان ساختمان با معلمان

(۱) پی بردن به علل رفتارهای ناسازگارانه‌ی بیماران روانی

(۴) مقایسه‌ی هوش دانش‌آموزان رشته‌های مختلف با یک‌دیگر

(۳) پیدا کردن راه‌های کاهش افت تحصیلی دانش‌آموزان

بررسی جنبه‌های عقلانی، جسمانی، هیجانی و اخلاقی مربوط به کدام یک از حوزه‌های اصلی در تحقیقات محض روان‌شناسی است؟

۱۸۳

(۱) شناختی (۲) رشدی (۳) اجتماعی (۴) فیزیولوژیک

در کدام یک از حوزه‌های تحقیقی علم روان‌شناسی، هدف، استفاده‌ی عملی از یافته‌های روان‌شناسی در زندگی روزمره است؟

۱۸۴

آزمایشی سنجش ۹۳

(۱) محض (۲) بنیادی (۳) کاربردی (۴) اجتماعی

توجه به نحوه و چگونگی ارتباط فرد با دیگران که شامل نگرش‌ها، ادراک و رهبری فرد در گروه می‌شود، نشان دهنده‌ی علاقه‌ی پژوهشگر به

۱۸۵

آزمایشی سنجش ۹۳

کدام یک از حوزه‌های اصلی تحقیقات بنیادی در روان‌شناسی است؟

(۱) اجتماعی (۲) فیزیولوژیک (۳) شناختی (۴) رشدی

در یک پژوهش روان‌شناختی، برای بررسی میزان عملکرد حافظه‌ی دانش‌آموزان در ساعت‌های اولیه و پایانی روز، دو متن مشابه را در زمان‌های یاد شده در اختیار دانش‌آموزان چند مدرسه قرار می‌دهیم و آن‌گاه از آن‌ها می‌خواهیم تا متن‌های داده شده را، چند دقیقه بعد، از حفظ بیان کنند و سپس نتایج به‌دست آمده را با هم مقایسه می‌کنیم. این تحقیق در چه حوزه‌ی تحقیقی اصلی و در چه حوزه‌ی تحقیقی

۱۸۶

سراسری ۹۱

کوچک تری قرار می‌گیرد؟

(۱) تحقیقات کاربردی - تفاوت‌های فردی (۲) تحقیقات بنیادی - تفاوت‌های فردی

(۳) تحقیقات کاربردی - شناختی (۴) تحقیقات بنیادی - شناختی

کدام مورد جزء حوزه‌ی فیزیولوژیک در روان‌شناسی است؟

۱۸۷

(۱) رشد انسان در جنبه‌های عقلانی، جسمانی، هیجانی و اخلاقی

(۲) پردازش اطلاعات در زمینه‌های توجه، حافظه، یادآوری، تفکر و حل مسأله

(۳) نحوه و چگونگی ارتباط فرد با دیگری شامل نگرش‌ها و رهبری فرد در گروه

(۴) رابطه‌ی بین مغز و رفتار و تعیین قسمت‌های مختلف مغز در پدیدآیی رفتار

۱۸۸

«پردازش اطلاعات در زمینه‌ی توجه» و «نحوه و چگونگی ارتباط فرد با دیگری» به‌ترتیب در کدام حوزه‌های اصلی تحقیق در روان‌شناسی

قرار می‌گیرد؟

- (۱) فیزیولوژیک - تفاوت‌های فردی
(۲) شناختی - تفاوت‌های فردی
(۳) فیزیولوژیک - اجتماعی
(۴) شناختی - اجتماعی

۱۸۹

این امر که چگونه می‌توان میزان خواندن را در دانش‌آموزان افزایش داد و یا کیفیت آن را بهبود بخشید، مربوط به کدام تحقیقات است و هدف از این تحقیقات کدام است؟

- (۱) کاربردی - گسترش و افزایش دانش ما از پدیده‌ی مورد نظر و به‌طور خاص رفتار
(۲) بنیادی - استفاده‌ی عملی از یافته‌های روان‌شناسی در زندگی روزمره
(۳) بنیادی - گسترش و افزایش دانش ما از پدیده‌ی مورد نظر و به‌طور خاص رفتار
(۴) کاربردی - استفاده‌ی عملی از یافته‌های روان‌شناسی در زندگی روزمره

آزمایشی سنجش ۹۲ و ۹۱

خلاصه و مرور فصل

روان‌شناسی، علمی است **تجربی** و از قواعد و ضوابط این علم استفاده می‌کند.

فعالیت علمی، رسیدن به **توصیفی** آزمون‌پذیر و **تجربی** از **حوادث و رویدادها** است.

پیش‌بینی علمی، زمانی تحقق می‌یابد که **توصیفی** تجربی از پدیده‌ی **مورد نظر انجام شده باشد**. دانشمندان تجربی با پیش‌بینی‌های دقیق اما محدود، جایگاه و اعتبار علمی را بالا خواهند برد.

نظریه‌ی علمی یا به‌طور خاص آن، نظریه‌ی روان‌شناختی **یک نظام کلی برای تبیین اصول پدیده‌ی مورد نظر و در شکل خاص آن رفتار** است.

تحقیق و نظریه از طریق دو فرآیند **استقراء و قیاس** شکل می‌گیرند و هر کدام باعث برانگیختن دیگری خواهد شد.
اولین قدم در ایجاد دانش، **استقراء** است که شامل ایجاد و ارائه‌ی تئوری از طریق «جمع‌آوری داده‌های منظم با داده‌های تجربی» است. از طرف دیگر از طریق قیاس می‌توانیم فرضیه‌های قابل آزمایش را از نظریه به‌دست آوریم.

موضوع روان‌شناسی، **رفتار و فرآیندهای روانی** است. رفتار، کلیه‌ی حرکات، اعمال و رفتارهای قابل مشاهده‌ی مستقیم و غیرمستقیم است و فرآیندهای روانی شامل کلیه‌ی اعمال روانی از قبیل احساس، ادراک، تفکر، یادگیری، حافظه، زبان، انگیزش و هیجان و شخصیت است.

در روان‌شناسی یک پدیده‌ی روان‌شناختی از منظرهای متفاوت و یا روش‌های متفاوتی مورد بررسی قرار می‌گیرد که در اصطلاح روان‌شناسی به آن **رویکرد** گفته می‌شود. یک رویکرد در روان‌شناسی راهی برای توضیح و تبیین رفتار و روش‌ها و شیوه‌هایی است که بتوان از طریق آن، رفتار را بررسی نمود.

پنج رویکرد اصلی در روان‌شناسی، شامل رویکردهای **زیست‌شناختی**، **روان‌کاوی**، **رفتارگرایی**، **شناختی** و **انسان‌گرا** است.

در رویکرد «زیست‌شناختی» فرض بر آن است که رفتار، تفکر و احساس،

انگیزش و هیجان، سلامت و بیماری با ساختار فیزیولوژیکی مرتبط است.

نظریه‌ی روان‌کاوی به نقش **تعامل غرایز ذاتی و تجارب اولیه‌ی دوران**

کودکی و نیروهای ناخودآگاه در «توصیف و تبیین رفتار» توجه می‌کند.

رویکرد رفتاری به رفتار قابل مشاهده توجه کرده و **تجربه و تعامل**

با محیط را در تبیین رفتار به کار می‌گیرد.

رویکرد شناختی، ذهن را شبیه یک **رایانه** می‌داند که دربرگیرنده‌ی

فرآیندهایی چون درون‌داد، ذخیره‌سازی و یادآوری داده‌هاست.

روان‌شناسان انسان‌گرا بر این باورند که روان‌شناسی باید به **تجربه‌ی**

درونی و هشیار فرد بپردازد. رویکرد انسان‌گرا بر تجربه‌ی منحصر به

فرد انسان‌ها و آزادی برای انتخاب سرنوشت فرد تأکید داشته و استفاده

از روش‌های علمی مرسوم را برای مطالعه‌ی انسان نامناسب می‌داند.

روش‌های **آزمایشی**، **همبستگی** و **مشاهده‌ی طبیعی** سه نوع

روش تحقیق علمی در روان‌شناسی می‌باشند.

«روش آزمایشی» یک مطالعه‌ی کنترل شده است و در آن یک

متغیر یا چند متغیر مستقل، دستکاری شده و اثرات آن در متغیر

وابسته جست‌وجو می‌شود. آزمایش می‌تواند **رابطه‌ی علت و**

معلول را بررسی نماید.

روش **همبستگی** هدفش **نشان دادن ارتباط دو متغیر** است. روش

همبستگی رابطه‌ی علت و معلولی را مطالعه نمی‌کند.

در روش «مشاهده‌ی طبیعی» رفتار بدون دخالت محقق و بدون

دستکاری متغیرها انجام می‌شود و صرفاً **توصیفی از رفتار** ارائه می‌شود.

تحقیق در روان‌شناسی خود می‌تواند به دو دسته‌ی «تحقیقات

بنیادی» و «تحقیقات کاربردی» تقسیم شود. حوزه‌های تحقیقی در

روان‌شناسی شامل شناختی، رشدی، اجتماعی، تفاوت‌های فردی و

فیزیولوژیک می‌باشد.

تحصیل در حوزه‌های مختلف روان‌شناسی فرصت‌های شغلی

متنوعی از قبیل درمان مشکلات روانی، تدریس و تحقیق در دانشگاه‌ها

و مراکز تحقیقاتی، خدمات اجتماعی و تجارت را شامل می‌شود.